

КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ВСЕОБХВАТНИЯ ДОХОД

За периода, приключващ на 31 декември 2021 година

Всички суми са в хиляди български лева, освен ако не е посочено друго

	Приложение	Периода, приключващ на 31.12.2021	Периода, приключващ на 31.12.2020
Приходи от договори с клиенти	4	435 938	381 193
Други приходи	5	40 339	26 906
Изменения запасите от продукция и незавършено производство	6	19 410	41 655
Други суми с корективен характер	7	(35 158)	(19 553)
Разходи за материали	8	(108 109)	(86 548)
Разходи за външни услуги	9	(44 872)	(28 545)
Разходи за амортизация		(18 601)	(25 883)
Разходи за персонала	10	(140 812)	(146 037)
Други разходи	11	(19 113)	(14 143)
Печалба/загуба от оперативната дейност		129 022	129 045
Нетни финансови приходи/разходи	12	2 934	(2 848)
Печалба/загуба преди облагане с данъци		131 956	126 197
Разходи за текущи корпоративни данъци	13	(13 323)	(12 734)
Приходи/разходи за отсрочени корпоративни данъци	13	(443)	(346)
Нетна печалба/загуба след облагане с данъци	14	118 190	113 117
<i>Отнасяща се към:</i>			
Неконтролирано участие		248	251
Притежателите на собствен капитал на дружеството майка		117 942	112 866
Общ всеобхватен доход		118 190	113 117

От името на Арсенал - 2000 АД:

Христо Николаев Ибушев

Изпълнителен Директор:

Дата: 15.04.2022 г.

Димитър Тодоров Граматиков

Съставил:

Дата: 15.04.2022 г.

Одиторско дружество „Аудит ДМ“ ООД

Управител:

Даниел Ракшев

Регистриран одитор, отговорен за одита:

Даниел Ракшев

Пояснителните приложения представляват неделима част от настоящия финансов отчет.

КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ

За периода, приключващ на 31 декември 2021 година

Всички суми са в хиляди български лева, освен ако не е посочено друго

	Приложение	Към 31.12.2021	Към 31.12.2020
АКТИВ			
Нетекущи активи			
Имоти, машини, съоръжения и оборудване	15	138 511	127 308
Активи с право на ползване	15	-	198
Нематериални активи	16	402	492
Активи по отсрочени данъци	18	2 653	3 098
		141 566	131 096
Текущи активи			
Материални запаси	19	625 054	611 978
Търговски и други вземания	20	130 741	29 079
Парични средства и парични еквиваленти	21	125 545	152 945
		881 340	794 002
Общо активи		1 022 906	925 098
СОБСТВЕН КАПИТАЛ И ПАСИВИ			
Капитал, отнасящ се до притежателите на собствен капитал на дружеството майка			
Акционерен капитал		1 546	1 546
Резерви		785 302	702 659
Натрупана печалба		117 942	112 866
	22	904 790	817 071
Неконтролиращо участие	22	1 742	1 646
Общо собствен капитал	22	906 532	818 717
Нетекущи пасиви			
Търговски и други задължения	23	168	80
Провизии	24	2 166	1 847
		2 334	1 927
Текущи пасиви			
Задължения към персонала и осиг. предприятия	25	16 390	17 690
Търговски и други задължения	26	97 650	86 764
		114 040	104 454
Общо пасиви		116 374	106 381
Общо капитал и пасиви		1 022 906	925 098

От името на Арсенал - 2000 АД:

Христо Николчев Ибушев
Изпълнителен Директор:

Дата: 15.04.2022 г.

Димитър Тодоров Граматиков
Съставил:

Дата: 15.04.2022 г.

Одиторско дружество "Аудит ДИП" ООД

Управител:

Даниел Раабиен

Регистриран одитор, отговорен за мнението:

Даниел Раабиен

Пояснителните приложения представляват неделима част от настоящия финансов отчет.

КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ

За периода, приключващ на 31 декември 2021 година

Всички суми са в хиляди български лева, освен ако не е посочено друго

	Периода, приключващ на 31.12.2021	Периода, приключващ на 31.12.2020
Парични потоци от оперативна дейност		
Постъпления от клиенти	369 032	429 706
Плащания на доставчици	(229 385)	(163 875)
Плащания на персонала и за социално осигуряване	(151 755)	(147 288)
Парични потоци от курсови разлики (нетни)	1	(52)
Платени/възстановени данъци	37 942	9 767
Други постъпления/плащания (нетни)	(31 851)	(36 295)
Нетен паричен поток от оперативна дейност	(6 016)	91 963
Парични потоци от инвестиционна дейност		
Постъпления от продажба на имоти, машини и съоръжения	180	-
Покупка на имоти, машини и съоръжения	(21 562)	(17 896)
Нетен паричен поток от инвестиционна дейност	(21 382)	(17 896)
Парични потоци от финансова дейност		
Други парични потоци от финансова дейност (нетни)	(2)	(61)
Нетен паричен поток от финансова дейност	(2)	(61)
Изменение на паричните средства през периода (нетно)	(27 400)	74 006
Парични средства на 1 януари	152 945	78 939
Парични средства на 31 декември	125 545	152 945

От името на Арсенал - 2000 АД:

Христо Николаев Ибушев

Дата: 15.04.2022 г.

Изпълнителен Директор:

Димитър Тодоров Граматиков

Съставил:

Дата: 15.04.2022 г.

Одиторско дружество "Експерт ЕДМ" ООД

Управител:

Даниел Рахнев

Регистриран одитор, отговорен за одита:

Даниел Рахнев

Пояснителните приложения представляват неделима част от настоящия финансов отчет.

КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ПРОМЕНИТЕ В СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ

За периода, приключващ на 31 декември 2021 година

Всички суми са в хиляди български лева, освен ако не е посочено друго

	Основен капитал	Резерви	Натрупана печалба (загуба)	Общо	Неконтролирано участие	Общо собствен капитал
Баланс на 1 януари 2020	1 546	616 186	117 298	735 030	1 474	736 504
Нетна печалба/загуба за годината			112 866	112 866	251	113 117
Други изменения на Собствения капитал и разпределение на печалбата		86 473	(117 298)	(30 825)	(79)	(30 904)
Баланс на 1 януари 2021	1 546	702 659	112 866	817 071	1 646	818 717
Нетна печалба/загуба за годината			117 942	117 942	248	118 190
Други изменения на Собствения капитал и разпределение на печалбата		82 643	(112 866)	(30 223)	(152)	(30 375)
Баланс към 31 декември 2021	1 546	785 302	117 942	904 790	1 742	906 532

От името на Арсенал - 2000 АД:

Христо Николаев Ибушев
Изпълнителен Директор:

Дата: 15.04.2022 г.

Димитър Тодоров Граматиков
Съставил:

Дата: 15.04.2022 г.

Одиторско дружество „Аудит ТДМ“ ООД

Управител:

Даниел Рахнев

Регистриран одитор, отговорен за одита:

Даниел Рахнев

Пояснителните приложения представляват неделима част от настоящия финансов отчет.

1. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ИКОНОМИЧЕСКАТА ГРУПА

Дружеството "Арсенал-2000" АД, гр. Казанлък е регистрирано на основание чл. 25, ал. 3 на ЗППДОП с Решение № 1263/13.04.1999 г. на Старозагорски ОС по фирмено Дело № 839/1999г. Търговското седалище на дружеството е в гр. Казанлък 6100, обл. Стара Загора, ул. "Розова долина" № 100 и ЕИК 123152884.

"Арсенал-2000" АД не е публично дружество, съгласно Закона за публично предлагане на ценни книжа.

Дружеството няма разкрити и регистрирани клонове и/или представителства в страната или чужбина.

Дружеството притежава следните лицензи и удостоверения за регистрация:

- Лиценз за износ и внос на продукти свързани с отбраната № 03.09-157-1/04.12.2019 г. с период на действие от 04.12.2019 г. до 04.12.2024 г. издаден от МСОИСДМС издаден във връзка с чл. 6 от ЗЕКПСОИТДУ;
- Удостоверение за регистрация за трансфер на продукти свързани с отбраната № 03.09-157-5/04.12.2019 г. с период на действие от 04.12.2019 г. до 04.12.2024 г. издаден от МСОИСДМС издаден във връзка с чл. 6, ал. 3, ал. 4 и ал. 9 и чл. 32, ал.1 от ЗЕКПСОИТДУ;
- Удостоверение за регистрация на брокерска дейност с продукти свързани с отбраната № 03.09-157-3/04.12.2019 г. с период на действие от 04.12.2019 г. до 04.12.2024 г. издаден от МСОИСДМС издаден във връзка с чл. 10, ал. 2 от ЗЕКПСОИТДУ.

Същите са издадени от Междуведомствения съвет по отбранителна индустрия и сигурност на доставките към Министерския съвет и са валидни до 04.12.2024 г.

Дружеството има Разрешение за производство на боеприпаси издадено от ГЛАВНА ДИРЕКЦИЯ НАЦИОНАЛНА ПОЛИЦИЯ с № 20180416248/16.11.2018 г.

Към 31.12.2021 г. средният списъчен брой на персонала в дружеството е 197 души (31.12.2020 г. – 202 души).

1.1. Собственост и управление

Структурата на капитала към 31.12.2021 г. е както следва:

- 1 546 078 бр. - акции на 2 638 броя физически лица;
- 5 бр. - акции на 1 брой юридическо лице.

Акциите на дружеството съгласно чл. 8, ал. 1 от Устава са 1 546 083 броя обикновени акции с право на глас, всяка от които е с номинал 1, 00 лев.

Дружеството е учредено за неопределен срок.

С Решение № 2947/17.11.2006 г. на СЗОС е вписана промяна в системата на управление на дружеството.

След проведено ОСА на 05.03.2021 г., отразено в Търговския регистър с вписване 20210311140342 е избран Съвет на директорите в състав:

- Николай Христов Ибушев – председател на Съвета на директорите;
- Билян Тошков Тошков;
- Христо Николаев Ибушев;
- Добрин Цветанов Драгиев;
- Драгия Желязков Драгиев;
- Силвия Цветкова Ибушева;
- Димитър Тодоров Граматиков.

Дружеството се представлява и управлява от Христо Ибушев и Билян Тошков заедно и поотделно.

1.2. Структура на икономическата група

“Арсенал - 2000” АД, гр. Казанлък е акционерно дружество. Дружеството няма регистрирани клонове и/или представителства в страната или чужбина.

Дъщерни дружества

Към 31.12.2021 г. дружеството упражнява контрол по линия на пряко участие (над 50%) и косвено участие чрез други дружества в капиталите на следните дъщерни дружества:

	Притежател	Брой акции/дялове	Процент
"Арсенал" АД	"Арсенал-2000" АД	2 220 746	99.80
"Балканроуз Трейдинг" ЕООД	"Арсенал-2000" АД	50	100
"Балкански ловец" ЕООД	"Арсенал-2000" АД	50	100
"Арсенал Трейдинг" ЕООД	"Арсенал" АД	50	100
"Медицински център Арсенал" ЕООД	"Арсенал" АД	500	100

Основният предмет на дейност на дружествата от групата е:

“Арсенал” АД

Предметът на дейност на дружеството е: „Производство и търговия в страната и зад граница на технологично оборудване, свързателни материали и инструменти, универсална и специална екипировка, пружини, ловни материали, химически продукти, специална продукция, предприемаческа и строителна дейност, придобиване и управление на акции и дялови участия и предприятия; селскостопанско производство и преработка на селскостопанска продукция; инженеринг, маркетинг и мениджмънт; бартерни и реекспортни операции; търговия с недвижими имоти; отдаване под наем на материални активи; програма, рекламна и импресарска дейност, консултантска и комисионна дейност, спедиторска дейност, превоз на пътници, стоки и товари в страната и чужбина, хотелиерство и ресторантьорство, сделки с интелектуална собственост, производство и продажба на студени и топли закуски, лизинг, дърводобив и дървообработване, шивашки услуги, медицински услуги, търговия и дистрибуторска дейност в страната и чужбина с петролни продукти, тютюни и тютюневи изделия, производство и търговия в страната и чужбина със спиртни напитки, стоков и метрологичен контрол, измерване елементите на условията на труд, покупка на ценни книжа за собствени нужди и с цел препродажба в страната и чужбина, охранителна дейност, търговско и митническо представителство и посредничество, счетоводни и одиторски услуги, търговия и отдаване под наем на леки, лекотоварни, товарни и пътнически автобуси, брокерски услуги, информационна и издателска дейност, организация на търговски изложения, панаири, семинари и конференции, обучение, квалификация и преквалификация на кадри и всички видове дейности и услуги, незабранени от Закона.“

Дружеството притежава:

- Разрешение № 31/19.02.2013 г. за производство на ВВОБПИ издадено от КОС – ГДНП към МВР.
- Разрешения № 20190479288/10.10.2019 г.; № 20170359698/28.03.2017 г. и № 20170349940/28.03.2017 г. за съхранение и търговия на ВВОБПИ издадени от Главна Дирекция Национална Полиция /ГДНП/ към МВР.
- Лиценз за износ и внос на продукти, свързани с отбраната № 03.09-148-1/04.12.2019 г.;
- Удостоверение за регистрация за трансфер на продукти, свързани с отбраната № 03.09-148-5/04.12.2019 г.;

- Удостоверение за регистрация за брокерска дейност с продукти, свързани с отбраната № 03.09-148-3/04.12.2019 г.

Същите са издадени от Междуведомствения съвет по отбранителна индустрия и сигурност на доставките към Министерския съвет и са валидни до 04.12.2024 г.

"Балканроуз трейдинг" ЕООД

Предметът на дейност на дружеството е: „Производство, инженеринг и търговия на технологично оборудване, мебели, заготовки и компоненти за машиностроителната и дървообработващата промишленост, свръхтвърди материали и инструменти, специална продукция, предприемаческа и строителна дейност, придобиване и управление на акции и дялови участия и предприятия; бартерни и реекспортни операции; търговия с недвижими имоти; отдаване под наем на материални активи; консултантска и комисионна дейност; спедиторска дейност; хотелиерство и ресторантьорство; охранителна дейност; търговско и митническо представителство; счетоводни услуги; услуги по администриране, подбор и управление на човешки ресурси, квалификация и преквалификация на персонала; търговия с метали и химически продукти, и всичко незабранено със закон.“

"Балкански ловец" ЕООД

Предметът на дейност на дружеството е: „Покупка на стоки или други вещи с цел препродажба в първоначален, преработен или обработен вид, продажба на стоки и посредничество, комисионни, спедиционни, превозни, складови, лицензионни и лизингови сделки, туристически и рекламни услуги, търговия на едро и дребно с ловни материали, инструменти, метали, химически продукти, откриване на представителни магазини в собствена и наета търговска мрежа, внос и износ, реекспорт и всякакви други дейности, незабранени със закон.“

Дружеството притежава следните лицензи и удостоверения за регистрация:

- Лиценз за износ и внос на продукти свързани с отбраната № 03.09-82-1/13.10.2021 г. с период на действие от 13.10.2021 г. до 13.10.2026 г. издаден от МЕЖДУВЕДОМСТВЕНИЯ СЪВЕТ ПО ОТБРАНИТЕЛНА ИНДУСТРИЯ И СИГУРНОСТ НА ДОСТАВКИТЕ КЪМ МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ /МСОИСДМС/ във връзка с чл. 6 ал. 1 от Закона за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба /ЗЕКПСОИТДУ/;

- Удостоверение за регистрация за трансфер на продукти свързани с отбраната № 03.09-82-5/13.10.2021 г. с период на действие от 13.10.2021 г. до 13.10.2026 г. издаден от МЕЖДУВЕДОМСТВЕНИЯ СЪВЕТ ПО ОТБРАНИТЕЛНА ИНДУСТРИЯ И СИГУРНОСТ НА ДОСТАВКИТЕ КЪМ МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ /МСОИСДМС/ във връзка с чл. 6, ал. 3, ал. 4 и ал. 9, чл. 31 ал.1 и чл. 32 ал.1 от Закона за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба /ЗЕКПСОИТДУ/;

- Удостоверение за регистрация на брокерска дейност с продукти свързани с отбраната № 03.09-82-3/13.10.2021 г. с период на действие от 13.10.2021 г. до 13.10.2026 г. издаден от МЕЖДУВЕДОМСТВЕНИЯ СЪВЕТ ПО ОТБРАНИТЕЛНА ИНДУСТРИЯ И СИГУРНОСТ НА ДОСТАВКИТЕ КЪМ МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ /МСОИСДМС/ във връзка с чл. 10 ал. 2 от Закона за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба /ЗЕКПСОИТДУ/.

Дружеството има Разрешение да търгува с оръжия, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия издадено от ГЛАВНА ДИРЕКЦИЯ НАЦИОНАЛНА ПОЛИЦИЯ с № 20210792685/01.11.2021 г.

"Арсенал Трейдинг" ЕООД

Предметът на дейност на дружеството е: „Търговия с нови и употребявани автомобили, както и части и принадлежности за тях, всякакви други сделки свързани с автомобили, включително: превоз на пътници и товари, отдаване под наем и продажби на лизинг, покупка на стоки или други вещи с цел продажба в първоначален, преработен или обработен вид; продажба на стоки от собствено производство; търговско представителство и посредничество; комисионни, спедиционни сделки; лицензионни сделки; сделки с интелектуална собственост; хотелиерски, туристически, рекламни, информационни, програмни, или други услуги; покупка, строеж или обзавеждане на недвижими имоти с цел продажба, както и всякаква друга дейност, която не е забранена от законодателството на Република България.“

„Медицински център – Арсенал“ ЕООД

Предметът на дейност на дружеството е: „Извънболнична специализирана медицинска помощ, както и извършване на търговски сделки, свързани с медицинските дейности и обслужването на пациентите.“

Констатация от проведените независими финансови одити за 2021 година

Индивидуалният годишен финансов отчет на „Арсенал“ АД е изготвен съгласно МСФО, приложими на територията на ЕС към 31.12.2021 г.

Индивидуалните годишни финансови отчети на дружествата „Арсенал Трейдинг“ ЕООД, „Балканроуз Трейдинг“ ЕООД, „Балкански ловец“ ЕООД и „Медицински център Арсенал“ ЕООД са изготвени, съгласно МСФО, приложими на територията на ЕС към 31.12.2021 г.

1.3. Основни показатели на стопанската среда

Основните показатели на стопанската среда, които оказват влияние върху дейността на дружествата, за периода 2020 г. - 2021 г. са представени в таблицата по-долу:

Показател	2021	2020
БВП в млн. лева	132 744	119 951
Реален растеж на БВП	4,2%	-4,2%
Инфлация в края на годината	7,8%	2,0%
Среден валутен курс на щатския долар за годината	1.65461	1.71539
Валутен курс на щатския долар в края на годината	1.72685	1.59386
Основен лихвен процент в края на годината	0.00	0.00
Безработица (в края на годината)	4,5%	4,8%

Данните са към декември 2021 г.

(По предварителни данни за БВП до 4-то тримесечие на 2021 г., публикувани в началото на януари 2022 г.)

Източник: НСИ, БНБ

2. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ИКОНОМИЧЕСКАТА ГРУПА

2.1. База за съставяне на финансови отчет

Годишният консолидиран финансов отчет на дружеството е изготвен в съответствие с всички Международни стандарти за финансови отчети (МСФО), които се състоят от: стандарти за финансови отчети и от тълкувания на Комитета за разяснения на МСФО (КРМСФО), одобрени

от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС) и Международните счетоводни стандарти и тълкуванията на Постоянния комитет за разясняване (ПКР), одобрени от Комитета по Международни счетоводни стандарти (КМСС), които ефективно са в сила на 1 януари 2021 г., и които са приети от Комисията на Европейския съюз, МСФО, приети от ЕС, е общоприетото наименование на рамката с общо предназначение-счетоводна база, еквивалентна на рамката, въведена с дефиницията съгласно § 1, т. 8 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството под наименованието „Международни счетоводни стандарти“ (МСС).

За текущата финансова година групата е приела всички нови и/или ревизирани стандарти и тълкувания, издадени от Съвета по международни счетоводни стандарти (СМСС) и респ. от Комитета за разяснения на МСФО, които са били уместни за нейната дейност.

От възприемането на тези стандарти и/или тълкувания, практически приложими за годишни отчетни периоди, започващи най-рано на 1 януари 2021 г. за предприятията в Република България, не са настъпили промени в счетоводната политика на дружеството и на дружествата от групата.

Нови стандарти, изменения и разяснения към МСФО, които са влезли в сила от 1 януари 2021 г.

Дружествата от групата прилагат следните нови стандарти, изменения и разяснения към МСФО, разработени и публикувани от Съвета по международни счетоводни стандарти, които имат ефект върху финансовите им отчети и са задължителни за прилагане от годишния период, започващ на 1 януари 2021 г.:

- **Реформа на базовия лихвен процент - Фаза 2 (Изменения на МСФО 9, МСС 39, МСФО 7, МСФО 4 и МСФО 16) в сила от 1 януари 2021 г., приети от ЕС**

Измененията в реформата на базовия лихвен процент - Фаза 2 (Изменения на МСФО 9, МСС 39, МСФО 7, МСФО 4 и МСФО 16) от реформата на базовите лихвени проценти предоставят основно две практически облекчения: а) при определяне и оценка на промени в договорени парични потоци от финансови активи и пасиви и лизингови задължения – като промените в базовите лихвени проценти се отчетат чрез актуализиране на ефективния лихвен процент; и б) при отчитането на хеджиращи отношения – като се позволи промяна (преразглеждане) в определянето на хеджиращото отношение и на оценката на хеджиращия обект на база парични потоци, поради и в резултат на заместването на прилаганите базови лихвени проценти с други алтернативи. Измененията се прилагат ретроспективно. По-ранно прилагане е разрешено. Ръководствата на дружествата от групата са направили проучване и са определили, че промените не оказват влияние върху счетоводната политика и върху стойностите, представянето и класификацията на активите, пасивите, операциите и резултатите на дружествата.

- **МСФО 16 Лизинг: Свързани с отстъпки по наем в контекста на Covid-19 след 30 юни 2021 г., в сила за периоди, започващи на или след 1 април 2021**

През май 2020 г. БМСС издаде отстъпки по наем в контекста на Covid-19 (изменение на МСФО 16). Обявлението измени МСФО 16 Лизинг, за да предостави на лизингополучателите освобождаване от преценката дали свързаната с COVID-19 отстъпка по наем е модификация на лизинга. При издаването практическата целесъобразност беше ограничена до отстъпки по наем, за които всяко намаляване на лизинговите плащания засяга само плащания, първоначално дължими на или преди 30 юни 2021 г.

Тъй като лизингодателите продължават да предоставят свързани с COVID-19 отстъпки от наеми на лизингополучатели и тъй като последните от пандемията COVID-19 са постоянни и значителни, IASB реши да удължи периода от време, през който практическата целесъобразна мярка е на разположение за използване.

Промените в свързаните с Covid-19 отстъпки от наем след 30 юни 2021 г. (Изменение на МСФО 16) изменят МСФО 16 на:

- позволява на лизингополучателя да приложи практическата целесъобразна мярка по отношение на отстъпките по наем, свързани с COVID-19, за отдаване под наем, за които всяко

намаление на лизинговите плащания засяга само плащания, първоначално дължими на или преди 30 юни 2022 г. (вместо само плащания, първоначално дължими на или преди 30 юни 2021 г.);

- да изисква от лизингополучателя, който прилага изменението, да го направи за годишни отчетни периоди, започващи на или след 1 април 2021 г.;

- да изисква от лизингополучателя, който прилага изменението, да го направи с обратна сила, като признае кумулативния ефект от първоначалното прилагане на изменението като корекция на началния баланс на неразпределената печалба (или друг компонент на собствения капитал, според случая) в началото на годишния отчетен период в който лизингополучателят прилага първо изменението; и

- да уточни, че през отчетния период, в който лизингополучателят прилага за първи път изменението, от лизингополучателя не се изисква да разкрива информацията, изисквана от параграф 28 (е) от МСС 8.

По-ранно прилагане е разрешено. Ръководствата на дружествата от групата са направили проучване и са определили, че промените не оказват влияние върху счетоводната политика и върху стойностите, представянето и класификацията на активите, пасивите, операциите и резултатите на дружествата.

Стандарти, изменения и разяснения, които все още не са влезли в сила и не се прилагат от по-ранна дата от дружествата от групата „Арсенал“

Към датата на одобрение на този годишен консолидиран финансов отчет са публикувани нови стандарти, изменения и разяснения към съществуващи вече стандарти, но не са влезли в сила или не са приети от ЕС за финансовата година, започваща на 1 януари 2021 г., и не са били приложени от по-ранна дата от дружествата от групата. Информация за тези стандарти и изменения, които имат ефект върху годишния консолидиран финансов отчет е представена по-долу.

Ръководствата очакват всички стандарти и изменения да бъдат приети в счетоводната политика на групата през първия период, започващ след датата на влизането им в сила.

• Имоти, машини и съоръжения: Постъпления преди предвидената употреба - Изменения на МСС 16 - дата на влизане в сила: 1 януари 2022 г.

Изменението на МСС 16 Имоти, машини и съоръжения (ИМС) забранява на предприятието да приспада от себестойността на даден актив от ИМС всякакви постъпления, получени от продажба на произведени артикули, докато предприятието подготвя актива за предвидената му употреба. Той също така пояснява, че предприятието „тества дали активът функционира правилно“, когато оценява техническите и физическите характеристики на актива. Финансовото представяне на актива не е от значение за тази оценка.

Предприятията трябва да оповестяват отделно сумите на приходите и разходите, свързани с произведените артикули, които не са резултат от обичайните им дейности.

Промените се прилагат ретроспективно, но само за имоти, машини и съоръжения, които са доведени до местоположението и състоянието, необходими за тяхната експлоатация на или след началото на най-ранния период, представен във финансовия отчет, когато предприятието за първи път прилага изменението. Ръководствата на дружествата от групата са направили проучване, анализ и оценка на ефектите от промените, които не оказват влияние върху счетоводната политика и върху стойностите и класификацията на активите, пасивите, операциите и резултатите на дружествата.

• Препратка към Концептуалната рамка - Изменения на МСФО 3 - дата на влизане в сила: 1 януари 2022 г.

Бяха направени незначителни изменения на МСФО 3 Бизнес комбинации, за да се актуализират препратките към Концептуалната рамка за финансово отчитане и да се добави изключение за признаване на задължения и условни задължения в обхвата на МСС 37 Провизии,

условни задължения и условни активи и тълкуване 21 Данъци. Измененията също потвърждават, че условните активи не трябва да се признават към датата на придобиване.

• **Обременителни договори - Разходи за изпълнение на договора Изменения на МСС 37 - дата на влизане в сила: 1 януари 2022 г.**

Изменението на МСС 37 пояснява, че преките разходи за изпълнение на договор включват, както допълнителни разходи за изпълнение на договора, така и разпределение на други разходи, пряко свързани с изпълнението на договорите. Преди да признае отделна провизия за обременителен договор, предприятието признава всяка загуба от обезценка, настъпила върху активи, използвани при изпълнение на договора. Ръководствата на дружествата от групата са направили проучване, анализ и оценка на ефектите от промените, като не са оказвали влияние върху счетоводната политика и върху класификацията и представянето на пасивите на дружествата.

• **Годишни подобрения на МСФО стандартите 2018–2020 г. - дата на влизане в сила: 1 януари 2022 г.**

Следните подобрения бяха финализирани през май 2020 г.:

• **МСФО 9 Финансови инструменти** - пояснява кои такси трябва да бъдат включени в теста за 10% за отписване на финансови пасиви. В МСФО 9 е направено уточнение във връзка с таксите, които се включват в "10 процентния тест" за определяне дали при изменение на даден финансов пасив условията на новия или изменения финансов пасив се различават значително от тези на първоначално признатия. Според промените при определянето на тези такси, предприятието включва само тези, платени или получени между заемополучател и заемодател, включително такси, платени или получени от заемополучателя и заемодателя от името на другия. Предприятието прилага промените към финансовите пасиви, които се изменят в началото или след началото на годишния отчетен период, в който предприятието първоначално ги прилага.

• **МСФО 16 Лизинг** - изменение на илюстративен пример 13, за да се премахне илюстрацията на плащания от лизингодателя, свързани с подобрения на лизинговите права, за да се премахне всякакво объркване относно третирането на стимулите за лизинг.

• **МСФО 1 Приемане на международни стандарти за финансово отчитане за първи път** - позволява на предприятия, които са измерили своите активи и пасиви по балансови стойности, записани в счетоводните регистри на техните дружества-майки, също да измерват всички разлики от преизчисления, като използват сумите, отчетени от дружеството-майка. Това изменение ще се прилага и за асоциирани и съвместни предприятия, които са предприели същото освобождаване по МСФО 1.

• **МСС 41 Земеделие** - премахване на изискването за предприятията да изключват паричните потоци за данъчно облагане при измерване на справедливата стойност по МСС 41. Това изменение има за цел да се приведе в съответствие с изискването на стандарта за дисконтиране на паричните потоци на база след данъчно облагане.

Ръководствата на дружествата от групата са преценили, че тези промени не засягат класификацията на активите и пасивите и тяхното представяне.

• **Класификация на пасивите като текущи или нетекущи - Изменения на МСС 1 и МСС 8 - дата на влизане в сила: 1 януари 2023 г.**

Измененията в тесен обхват на МСС 1 Представяне на финансови отчети изясняват, че пасивите се класифицират като текущи или нетекущи в зависимост от правата, които съществуват в края на отчетния период. Класификацията не се влияе от очакванията на предприятието или събитията след датата на отчитане (напр. постъпление от колебание или нарушение на споразумението). Измененията, също така изясняват какво има предвид МСС 1, когато споменава „уреждане“ на пасив. Измененията имат за цел да подобрят представянето на съпоставимостта при прилагането на изискванията като помощнат на предприятията да определят дали в отчета за финансово състояние дълг или други задължения с неясна дата на погасяване следва да се класифицират като текущи (дължими или потенциално дължими за погасяване в

рамките на една година) или нетекущи. Измененията включват пояснения на изискванията за класификация за дълг, който дадено предприятие може да погаси чрез конвертирането му в собствен капитал.

Измененията могат да повлияят на класификацията на пасивите, особено на предприятията, които преди са вземали предвид намеренията на ръководството при определяне на класификацията, както и за някои пасиви, които могат да бъдат преобразувани в собствен капитал.

Измененията в МСС 1 изискват предприятията да оповестяват тяхната съществена информация относно счетоводните политики вместо техните значими счетоводни политики.

Измененията в МСФО Практическо изявление 2 предоставят насоки относно това как да се прилага концепцията за същественост при оповестяванията на счетоводните политики.

Те трябва да се прилагат ретроспективно в съответствие с нормалните изисквания в МСС 8 Счетоводни политики, промени в счетоводните оценки и грешки. Измененията предоставят насоки как предприятията следва да разграничават промените в счетоводни политики от промените в счетоводни оценки. Това разграничаване е важно, тъй като промените в счетоводни оценки се прилагат перспективно само към бъдещи трансакции и други бъдещи събития, а промените в счетоводни политики се прилагат основно и ретроспективно към минали трансакции и други минали събития.

• **Оповестяване на счетоводни политики (Изменения на МСС 1 и Декларация за практиката 2 на МСФО) за годишни отчетни периоди, започващи на или след 1 януари 2023 г.**

Измененията изискват предприятието да оповестява своите съществени счетоводни политики, вместо значимите си счетоводни политики. Допълнителни изменения обясняват как предприятието може да идентифицира съществена счетоводна политика. Добавени са примери за това кога дадена счетоводна политика е вероятно да бъде съществена. В подкрепа на това изменение, Съветът също така разработи насоки и примери, за да обясни и да се демонстрира прилагането на "четиристепенен процес на същественост", описан в практическо изявление по МСФО № 2.

Промените: а) налагат оповестяване на съществена информация за счетоводните политики вместо на значимите счетоводни политики; б) обясняват как предприятията могат да идентифицират съществена информацията относно счетоводните политики и да дават примери кога информация за счетоводните политики е вероятно да бъде съществена; в) поясняват, че информацията за счетоводните политики може да бъде съществена, поради своята същност, дори и когато съответните суми са несъществени; г) поясняват, че информацията за счетоводните политики е съществена, ако е необходима на потребителите на финансовите отчети на предприятието за разбирането на друга съществена информация във финансовите отчети; и д) поясняват, че ако предприятието оповестява несъществена информация за счетоводните политики, това не следва да води до прикриване на съществена информация за счетоводните политики. По-ранно прилагане е разрешено. Ръководствата на дружествата от групата са в процес на проучване, анализ и оценка на ефектите от промените, които биха оказвали влияние върху счетоводната политика и върху стойностите и класификацията на активите, пасивите, операциите и резултатите на дружествата.

• **Определение на счетоводните оценки (изменения на МСС 8) за годишни отчетни периоди, започващи на или след 1 януари 2023 г.**

Измененията заменят дефиницията за промяна в счетоводните оценки с дефиниция за счетоводни оценки. Според новото определение счетоводните оценки са „парични суми във финансовите отчети, които са обект на несигурност на измерването“. Предприятията разработват счетоводни оценки, ако счетоводните политики изискват статните във финансовите отчети да се измерват по начин, който включва несигурност на измерването. Измененията изясняват, че

промяната в счетоводната оценка, която е резултат от нова информация или ново развитие, не е поправка на грешка.

• **Отсрочен данък, свързан с активи и пасиви, произтичащи от единична сделка – Изменения на МСС 12, за годишни отчетни периоди, започващи на или след 1 януари 2023 г.**

Промените в МСС 12 Данъци върху печалбата изискват компаниите да признават отсрочен данък върху сделки, които при първоначално признаване водят до равни суми на облагаеми и приспадащи временни разлики. Те обикновено се прилагат за сделки като лизинг на лизингополучатели и задължения за извеждане от експлоатация и ще изискват признаване на допълнителни отсрочени данъчни активи и пасиви. Изменението следва да се прилага за сделки, които се извършват на или след началото на най-ранния представен сравнителен период. В допълнение, предприятията трябва да признават отсрочени данъчни активи (доколкото е вероятно те да бъдат използвани) и отсрочени данъчни задължения в началото на най-ранния сравнителен период за всички приспадащи и облагаеми временни разлики, свързани с:

- активи с право на ползване и задължения по лизинг, и
- извеждане от експлоатация, възстановяване и подобни задължения и съответните суми, признати като част от себестойността на свързаните активи.

Кумулативният ефект от признаването на тези корекции се признава в неразпределената печалба или друг компонент на собствения капитал, според случая. МСС 12 по-рано не разглеждаше как да се отчитат данъчните ефекти лизингови договори, признати в баланса и подобни сделки и различни подходи бяха счетени за приемливи. Някои предприятия може вече да са отчитали такива трансакции в съответствие с новите изисквания. Тези субекти няма да бъдат засегнати от измененията. Ръководствата на дружествата от групата са преценили, че не се очакват промени, които биха оказвали влияние върху счетоводната политика и върху стойностите и класификацията на активите, пасивите, операциите и резултатите на дружествата.

• **МСФО 10 (променен) – Консолидирани финансови отчети и МСС 28 (променен) – Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия – относно продажби или апорт на активи между инвеститор и негови асоциирани или съвместни предприятия (с отложена ефективна дата на влизане в сила, подлежаща на определяне от СМСС)**

Тези промени са насочени към решаването на счетоводното третиране на продажбите или апортите на активи между инвеститор и негови асоциирани или съвместни предприятия. Те потвърждават, че счетоводното третиране зависи дали продаваните активи или апортираните немонетарни активи, конституират или не по същество „бизнес“ по смисъла на МСФО 3. Ако тези активи като съвкупност не отговарят на определението за „бизнес“ инвеститорият признава печалба или загуба до процента, съответстващ на дела на другите несвързани инвеститори в асоциираното или съвместното предприятие. В случаите когато се продават активи или се апортират немонетарни активи, които като съвкупност са „бизнес“, инвеститорият признава изцяло печалбата или загубата от трансакцията. Тези промени ще се прилагат перспективно. СМСС отложи началната дата на приложение на тези промени за неопределено време. Ръководствата на дружествата от групата са в процес на проучване, анализ и оценка на ефектите от промените, които биха оказвали влияние върху счетоводната политика и върху класификацията, и представянето на активите и пасивите на дружествата.

Групата води своите счетоводни регистри в български лев (BGN), който приема като нейна отчетна валута за представяне. Данните в отчета и приложенията към него са представени в хиляди лева.

Консолидираният финансов отчет на дружеството е изготвен на база историческата цена с изключение на имотите, машините и оборудването, съучастия и финансовите инструменти, които са оценени на база преоценена респ. справедлива стойност.

Представянето на финансов отчет съгласно Международните стандарти за финансови отчети изисква ръководството да направи най-добри приблизителни оценки, начисления и

разумно обосновани предположения, които оказват ефект върху отчетените стойности на активите и пасивите, на приходите и разходите, и на оповестяването на условни вземания и задължения към датата на отчета. Тези приблизителни оценки, начисления и предположения са основани на информацията, която е налична към датата на отчета, поради което бъдещите фактически резултати биха могли да бъдат различни от тях (като в условия на финансова криза несигурностите са по-значителни). Обектите, които предполагат по-висока степен на субективна преценка или сложност на изчисления, или където предположенията и приблизителните счетоводни оценки са съществени за консолидирания финансов отчет, са оповестени в съответните му раздели.

2.2. Сравнителни данни

Групата представя сравнителна информация в този финансов отчет за една предходна година – годишен одитиран финансов отчет 2020 г.

В случаите, в които е променено представянето и класификацията на статии от финансовия отчет, сравнителната информация е рекласифицирана с цел постигане на съпоставимост с текущия период. Такива рекласификации се налагат с цел да се постигне по – добра съпоставимост с данните за текущата година. Данните, посочени във финансовите отчети за 2020 и 2021 година са сравними и разбираеми. Същите са обект на оповестяване в пояснителните сведения към настоящия финансов отчет.

Към 31 декември 2021 г. не са осчетоводявани факти и събития, които да налагат промени в представянето и класификацията на статии от финансовия отчет.

2.3. Функционална валута и валута на представяне

Функционалната валута и валутата на представяне на групата е валутата, в която се извършват основно сделките в страната, в която тя е регистрирана.

Съгласно изискванията на българското законодателство, групата води счетоводство и изготвя годишен консолидиран финансов отчет в националната парична единица на Р. България - Български лев (BGN), която с въвеждането на еврото като официална валута на Европейския съюз левът е фиксирана към еврото в съотношение 1 евро = 1.95583 лева.

Сделките в чуждестранна валута се записват първоначално в български лева (*функционалната валута*), като към сумата в чуждестранна валута се прилага обменният курс към момента на сделката или операцията. Паричните средства, вземанията и задълженията, като монетарни отчетни обекти, деноминирани в чуждестранна валута се отчитат във функционалната валута като се прилага обменният курс, публикуван от БНБ за последния работен ден на съответния месец. В края на всеки отчетен период те се оценяват в български лева като се използва заключителният обменен курс на БНБ.

Курсовите разлики, възникващи при уреждането на вземания и задължения в чуждестранна валута при курсове, различни от тези, по които са били заведени, се отчитат като финансови приходи или финансови разходи за периода, в който възникват.

Немонетарните отчетни обекти в Отчета за финансовото състояние, първоначално деноминирани в чуждестранна валута, се отчитат във функционалната валута като се прилага историческият обменен курс към датата на операцията и последващо не се преоценяват по заключителен курс.

2.4. Действащо предприятие

Годишният консолидиран финансов отчет е изготвен на принципа “действащо предприятие”, на база текущо начисляване при спазване възприетите методи на счетоводно отчитане, непроменени през целия отчетен период. Към датата на изготвяне на отчета няма решение за реструктуриране на дружества от групата.

2.5. Счетоводни преценки

Представянето на финансовия отчет съгласно Международните стандарти за финансови отчети, изисква ръководството да направи най-добри приблизителни оценки, начисления и разумно обосновани предположения, които оказват ефект върху отчетените стойности на активите и пасивите и на оповестяването на условните вземания и задължения към датата на отчета, респективно върху отчетените стойности размери на приходите и разходите за отчетната година. Тези приблизителни оценки, начисления и предположения са основани на информацията, която е налична към датата на финансовия отчет.

Счетоводната политика на групата е прилагана систематично и е съпоставима с тази, прилагана през предходната година.

2.6. Консолидиран финансов отчет

Дружеството изготвя своя консолидиран отчет за периода, приключващ на 31 декември 2021 г., в който са включени одитирани индивидуални годишни финансови отчети на дъщерните дружества съгласно т. 1.2.

Консолидационна политика

Еднакво интерпретиране на съдържанието на всяка счетоводна статия във финансовия отчет с цел еднозначно определяне на състава на елементите на отчетите на предприятията и на групата като цяло. За целта е приет индивидуален вътрешен сметкоплан и правила за съответствие при отнасяне на сметките в статите на отчета за финансовото състояние, както и кореспонденцията на отделните шифрирани полета от разни отчети, които са задължителни за прилагане от всяко дружество в състава на икономическата група.

Елиминиране на реципрочните, противостоящите елементи при представяне на информацията за вътрешните, в рамките на групата взаимоотношения. Това представяне се реализира под формата на обобщена справка на база таблици изготвени от гл. счетоводители на дружествата от групата.

Начин на представяне на участието на неуправляващите съдружници е като неконтролирано участие, в чистата стойност на капитала и финансовия резултат за предходния и текущия период.

Отчетите са съставени към една и съща дата.

Приемане на годишните финансови отчети на дъщерните предприятия: проверка на паричната единица, на чиято база е съставен отчетът и преизчисляване; проверка по дата на съставяне и евентуално коригиране съобразно консолидационната политика; проверка на счетоводната политика, при която е съставен отчетът и коригиране в съответствие с действащите МСФО; годишните отчети на дъщерните предприятия подлежат на независим финансов одит; сводиране – съставяне на отделен финансов отчет ред по ред.

Елиминиране на противостоящите елементи: капиталови; финансови; търговски се извършва ред по ред. Изчисляването на репутация е към дата на придобиване като установените отклонения се коригират към момента на установяването им в съответствие с МСФО 3.

По отношение на дъщерните дружества се прилага методът на пълна консолидация. Отчетите се обединяват ред по ред, като позициите от рода на активите, пасивите, имуществата, приходите и разходите се сумират.

Асоциираните предприятия се представят като нетни активи на един ред и съответния дял от тях за групата. Стойността на инвестициите в тези дружества са преизчислени по метода на собствения капитал за консолидирания отчет. Финансовият резултат е представен като дял за групата и за другите.

Настоящият финансов отчет на групата е изготвен по метода на пълна елиминация на разчетите в отчета за финансовото състояние, елиминиране на приходите и разходите по вътрешно групови сделки за представяне на достоверни обороти на приходите и разходите в

отчета за всеобхватния доход, като са елиминирани печалбите и загубите по вътрешно групови сделки, а след това и оборотите с цел по-пълното и адекватно представяне.

3. ДЕФИНИЦИЯ И ОЦЕНКА НА ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ

3.1. Отчет за всеобхватния доход

Групата е избрала да представи всички статии на приходи и разходи, признати през периода в единен консолидиран отчет за всеобхватния доход. В консолидирания отчет за всеобхватния доход за периода разходите се класифицират според същността им.

3.2. Признаване на приходи и разходи

3.2.1. Признаване на приходи

Приходите в дружествата от групата се признават, когато контролът върху обещаните в договора с клиента стоки и/или услуги се прехвърли на клиента. Контролът се прехвърля на клиента при удовлетворяване на задълженията за изпълнение по договора чрез предоставяне на обещаните стоки и/или извършване на обещаните услуги.

Договор с клиент е налице само когато при влизането му в сила той: а) има търговска същност и мотив, б) страните са го одобрили (устно, писмено или на база „установена и общопризната стопанска практика“) и са се ангажирали да го изпълнят, в) правата на всяка страна и г) условията за плащане могат да бъдат идентифицирани, и д) съществува вероятност възнаграждението, на което дружеството от групата има право при изпълнение задълженията си за изпълнение, да бъде получено. При оценка на събираемостта се вземат предвид всички релевантни факти и обстоятелства по сделката, вкл. минал опит, обичайни бизнес практики, публикувани правила и направени изявления от страна на дружеството, обезпечения и възможности за удовлетворяване.

Договор, за който някой от горепосочените критерии все още не е изпълнен, подлежи на нова оценка за всеки отчетен период. Получените възнаграждения по такъв договор се признават като задължение (пасив по договор) в отчета за финансовото състояние, докато: а.) всички критерии за признаване на договор с клиент не бъдат изпълнени; б.) дружеството от групата изпълни задълженията си за изпълнение и е получило цялото или почти цялото възнаграждение (което не подлежи на възстановяване); и/или в.) когато договорот е прекратен и полученото възнаграждение не подлежи на възстановяване.

При първоначалната оценка на договорите си с клиенти дружествата от групата правят допълнителен анализ и преценка дали два или повече договора трябва да бъдат разглеждани в тяхната комбинация и да бъдат отчетени като един, и респ. дали обещаните стоки и/или услуги във всеки отделен и/или комбиниран договор трябва да бъдат отчетени като едно и/или повече задължения за изпълнение.

Всяко обещание за прехвърляне на стоки и/или извършване на услуги, които са разграничими (сами по себе си и в контекста на договора), се отчита като едно задължение за изпълнение.

Дружествата от групата признават приход за всяко отделно задължение за изпълнение на ниво индивидуален договор с клиент като се анализират вида, срока и условията за всеки конкретен договор. При договори със сходни характеристики приходите се признават на портфейлна база само, ако групирането им в портфейл не би имало съществено различно въздействие върху финансовите отчети.

Когато при изпълнение на задълженията за изпълнение участва друга (трета) страна, дружествата от групата определят дали действат в качеството на принципал или агент като оценяват естеството на обещанието си към клиента: да предоставят самостоятелно определените стоки или услуги (принципал) или да уредят друга страна да ги предоставя (агент). Дружеството

от групата е принципал и признава приход като брутната сума на възнаграждението, ако контролира обещаните стоки и/или услуги преди да ги прехвърли към клиента. Ако, обаче, дружеството не получава контрол върху обещаните стоки и/или услуги и неговото задължение е единствено да организира трета страна да предостави тези стоки и/или услуги, то дружеството е агент и признава приходите от сделката в размер на нетната сума, която задържа за предоставените като агент услуги.

Приходите се измерват въз основа на определената за всеки договор цена на сделката.

Цената на сделката е размерът на възнаграждението, на което дружеството от групата очаква да има право, с изключение на сумите, събрани от името на трети страни. При определянето на цената на сделката, дружеството взема предвид условията на договора и обичайните си търговски практики, вкл. влиянието на променливи възнаграждения, наличието на съществен финансов компонент, непарични възнаграждения и възнаграждения, дължими на клиента (ако има такива). При договори с повече от едно задължение за изпълнение цената на сделката се разпределя към всяко задължение за изпълнение на база индивидуалните продажни цени на всяка стока и/или услуга, определени по един от допустимите в МСФО 15 методи, като приоритет се дава на метода на „наблюдаемите продажни цени“.

Промяната в обхвата или цената (или и в двете) на договора се отчита като отделен договор и/или като част от съществуващия договор в зависимост от това дали промяната е свързана с добавяне на стоки и/или услуги, които са разграничими, и от определената за тях цена. В зависимост от това: а) модификацията се отчита като отделен договор, ако обхвата на договора се разширява поради добавянето на стоки и/или услуги, които са разграничими, и промяната в договорната цена отразява индивидуалните продажни цени на добавените стоки и/или услуги; б) модификацията се отчита като прекратяване на съществуващия договор и сключване на нов договор (прилагане в бъдещето), ако оставащите стоки и/или услуги са разграничими от прехвърлените преди модификацията, но промяната в договорната цена не отразява индивидуалните продажни цени на добавените стоки и/или услуги; в) модификацията се отчита като част от съществуващия договор (кумулятивно коригиране), ако оставащите стоки и/или услуги не са разграничими от прехвърлените преди модификацията и следователно са част от едно задължение за изпълнение, което е уредено частично.

Дейностите на дружествата от групата са свързани с: производство и търговия на едро на специална продукция по определена спецификация; търговия на едро на изделия от алуминий и стомана; предоставяне на медицински услуги; търговско представителство; услуги по озеленяване и почистване; отдаване под наем на дълготрайни активи; обществено хранене; счетоводно обслужване. Продажбите на готова специална продукция и стоки, и извършваните от дружествата от групата услуги са в страната и чужбина. Като цяло компаниите от икономическа група „Арсенал“ са достигнали до заключение, че действат като принципал при договореностите си с клиентите, освен ако изрично не е оповестено друго за определени транзакции, тъй като обичайно те /дружествата/ контролират стоките и/или услугите преди да ги прехвърлят към клиента.

При продажби на готова специална продукция и стоки по спецификация на дружествата контролът се прехвърля към клиента в *точно определен времеви момент*.

При *продажби в страната* това обичайно става с предаването на продукцията и стоките и физическото владение върху тях на клиента, когато клиентът може да се разпорежда със продукцията и стоките, като управлява употребата им и получава по същество всички останали ползи.

При *продажби в чужбина* преценката за момента, в който клиентът получава контрол върху продадената продукция и стоки се прави на базата на договорените условия на продажба по ИНКОТЕРМС.

За стоките закупени и предназначени за продажба по спецификация и изисквания на клиента, доколкото е предвидена такава договорена възможност в изключителни случаи,

дружеството има законово и договорно ограничение за пренасочване за друга употреба (продажба на друга страна) и те нямат алтернативна употреба. Начинът за прехвърляне на контрола в тези случаи се определя конкретно за всеки договор с клиент (на ниво индивидуален договор). За целта се определя дали дружеството от групата има право да получи плащане за реализираната доставка на стоката за конкретния клиент, която най-малко да го компенсира направените разходи плюс разумен марж, в случай, че договорът бъде прекратен поради причини, различни от неизпълнение от страна на дружеството (юридически упражняемо право на плащане).

В случай, че за конкретния договор дружество от групата има *юридически упражняемо право* на плащане, приходите се признават *в течение на времето*, като за измерване на напредъка по договора (етапа на завършеност) се използва *метод, отчитащ постигнатите резултати*. Този метод е определен като най-подходящ за измерване на напредъка, тъй като постигнатите резултати най-добре описват дейностите на дружествата от групата към пълно удовлетворяване на задължението за изпълнение. Напредъкът се измерва на базата на доставените вече продукти/стоки спрямо общо поръчаните от клиента или на база етапа на завършеност на предоставените от дружеството услуги спрямо общите услуги, които следва да бъдат извършени. Оценките за приходите, разходите и/или степента на напредък към пълно удовлетворяване на задълженията се преразглежда в края на всеки отчетен период, вкл. при промяна на обстоятелствата и/или настъпване на нови такива. Всяко последващо увеличение или намаление на очакваните приходи и/или разходи се отразява в печалбата или загубата в периода, в който обстоятелствата, довели до преразглеждането, станат известни на ръководствата на дружествата от групата.

Ако дружество от групата няма *юридически упражняемо право на плащане*, приходите се признават *в точно определен времеви момент*, когато контролът върху продадената стока /продадения продукт/ или се прехвърли към клиента: с предаването на стоката/продукта и физическото владение върху нея/него на клиента (при продажби в страната) и съгласно условия на продажба по ИНКОТЕРМС (при продажби в чужбина).

Обичайно при продажба в чужбина дружествата от групата имат ангажимент да транспортират стоката/продукта до уговорено местоназначение, като транспортът се организира от дружествата, а стойността на транспорта се включва (калкулира) в продажната цена. В зависимост от договорените с клиента условия услугата по транспорт, може да се извършва и след като контролът върху продадената стока /продадения продукт/ е прехвърлен на клиента. До момента на прехвърляне на контрола върху стоката/продукта, продажбата на стоката/продукта и услугата по транспорт се отчитат като *едно задължение за изпълнение*, тъй като са част от една интегрирана услуга.

Услугата по транспорт след прехвърляне на контрола върху стоката/продукта се отчита като *отделно задължение за изпълнение*, тъй като транспортът може да се извърши от друг доставчик (т.е. клиента може да се възползва от продадената стока /продадения продукт/ с други лесно достъпни ресурси) и услугата по транспорт не модифицира и не видоизменя по никакъв начин продадената стока /продадения продукт/. В този случай, възнаграждението, на което дружествата от групата очакват да имат право (цената на сделката), се разпределя между отделните задължения за изпълнение на база индивидуалните им продажни цени. Индивидуалната продажна цена на продадената стока /продадения продукт/ се определя съгласно сключения с клиента договор, а за услугата по транспорт индивидуалната продажна цена се определя приблизително като се използва метода разходи плюс марж.

За извършване на услугата по транспорт се използват транспортни фирми - подизпълнители. Дружествата от групата са определили, че контролират конкретните услуги, преди те да бъдат предоставени на клиента и следователно действат в качеството си на принципал, тъй като: а) те носят основната отговорност, че услугите са извършени и са приемливи за клиента (т.е. дружествата носят отговорност за изпълнението на обещанието в договора, независимо дали самите те извършват услугите или ангажират доставчик на услуги -

трета страна, която да ги извърши; и б) те договарят цената на услугите самостоятелно и без намеса от страна на клиента.

Приходите от продажба на транспортна услуга се признават *в течение на времето*, тъй като не е необходимо извършената до момента работата да се преповтори, ако друга страна трябва да извърши оставащата част от работата и следователно клиента получава и консумира ползите едновременно с изпълнение на услугата. За измерване на напредъка по договора (етапа на завършеност) се използва *метод, свързан с вложените ресурси* този метод е определен като найподходящ за измерване на напредъка, тъй като най-добре описва дейностите на дружествата от групата по прехвърляне на контрола и удовлетворяване на задълженията и съответно най-точно отразява нивото на изпълнение на задълженията, доколкото между усилията на дружествата (направените разходи) и прехвърлянето на услугата към клиента съществува пряка връзка. Напредъкът се измерва *на базата на направените разходи спрямо общо планираните разходи за изпълнение на договора*.

Продажните цени са фиксирани за всеки конкретен клиент и са определени индивидуално за всяка стока /всеки продукт/ или услуга. Обичайният кредитен период е от 30 до 180 дни. В определени случаи дружествата от групата събират краткосрочни аванси от клиенти, които нямат съществен компонент на финансиране. Събраните авансово плащания от клиента се представят в отчета за финансовото състояние като пасиви по договори с клиенти.

Променливото възнаграждение се включва в цената на сделката само доколкото е много вероятно, че няма да настъпи съществена корекция в размер на признатите кумулативно приходи. Формите на променливо възнаграждение, приложими за дружествата от групата включват:

- *Компенсация за скрити дефекти:* клиента може да предявява рекламации за скрити дефекти (рекламации за качество) от една до три години. Предявените рекламации за качество се уреждат чрез предоставяне на нова годна стока или чрез възстановяване на заплатената от клиента сума. При определяне на дължимите към края на отчетния период компенсации за скрити дефекти се вземат предвид въведените от дружествата от групата системи за гарантиране качеството и натрупания опит.
- *Неустойки, дължими на клиента:* при неточно изпълнение на задълженията по договор от страна на дружествата от групата, обичайно във връзка с неспазване на договорения срок за доставка. Те се включват в намаление на цената на сделката, само, ако плащането им е твърде вероятно. Опитът на дружествата показва, че исторически договорените срокове се спазват и те не са начислявали задължения за плащане на неустойки.
- *Неустойки, дължими от клиента:* променливо възнаграждение под формата на неустойки поради забавено плащане от страна на клиента. Получаването на тези възнаграждения зависи от действията на клиента и е извън контрола на дружествата от групата. Те се включва като част от цената на сделката, само когато несигурността за получаването им е разрешена. Включването на неустойките (дължими от и на клиента) като част от цената на сделката се преценява за всеки отделен договор и подлежи на преразглеждане в края на всеки отчетен период.

Очакваното променливо възнаграждение под формата на различни неустойки и компенсации се определя на база натрупания опит и се признава като корекция на цената по сделката и съответно на приходите (като увеличение или намаление) само до степенята, до която е много вероятно, че няма да настъпи съществена обратна промяна в размера на кумулативно признатите приходи, включително поради наличието на ограничения за оценка. Всички последващи промени в размера на променливото възнаграждение се признават като корекция на приходите (като увеличение или намаление) към датата на промяната и/или разрешаване на несигурността. В края на всеки отчетен период дружествата от групата актуализират цена на сделките, в т.ч. дали приблизителната оценка съдържа ограничения, така че да представи вярно

съществуващите и настъпилите през отчетния период обстоятелства. При оценка на променливото възнаграждение, дружествата от групата използват метода на най-вероятната стойност. Начислените, но неуредени към края на отчетния период отстъпки, за които клиента все още няма безусловно право на получаване, се представят като задължение за възстановяване в отчета за финансовото състояние.

3.2.2. Признаване на разходи

Като разходи по договори с клиенти дружествата от групата отчитат:

- допълнителните и пряко обвързани разходи, които те поемат при сключване на договор с клиент и които не биха възникнали ако договорът не беше сключен и очакват тези разходи да бъдат възстановени за период по-дълъг от дванадесет месеца (*разходи за получаване на договор с клиент*) и
- разходите, които те поемат при изпълнение на договор с клиент и които са пряко свързани с конкретния договор, спомагат за генерирането на ресурси за използване при самото изпълнение на договора и се очаква да бъдат възстановени за период по-дълъг от дванадесет месеца (*разходи за изпълнението на такива договори*).

Дружествата от групата не поемат каквито и да било разходи за получаване на договори с клиенти и разходи за изпълнение на такива договори, които са допустими за и подлежат на капитализация.

3.3. Садда по договори с клиенти

Търговски вземания и активи по договори

Активът по договор е правото на дружествата от групата да получат възнаграждение в замяна на стоките/продуктите или услугите, които са прехвърлили на клиента, но което не е безусловно (начисление за вземане). Ако чрез прехвърляне на стоките/продуктите и/или предоставянето на услугите дружествата са изпълнили задължението си преди клиента да заплати съответното възнаграждение и/или преди плащането да стане дължимо, актив по договор се признава за заработеното възнаграждение (което е под условие). Признатите активи по договор се рекласифицират като търговско вземане, когато правото на възнаграждение стане безусловно. Правото на възнаграждение се счита за безусловно, ако единственото условие за това, плащането на възнаграждението да стане дължимо, е изтичането на определен период от време.

Пасиви по договори

Като пасив по договор дружествата от групата представят получените от клиента плащания и/или безусловно право да получат плащане, преди да са изпълнили задълженията си за изпълнение по договора. Пасивите по договор се признават като приход, когато (или като) те удовлетворят задълженията за изпълнение.

Активите и пасивите по договор се представят към другите вземания и задължения в отчета за финансовото състояние. Те се включват в групата на текущите активи, когато матуритетът им е в рамките на 12 месеца или в обичаен оперативен цикъл на дружествата от групата, а останалите – като истекущи. Активите и пасивите, произтичащи от един договор се представят нетно в отчета за финансовото състояние, дори ако те са резултат от различни договорни задължения по изпълнението на договора.

След първоначалното признаване, търговските вземания и активите по договора се подлагат на преглед за обезценка в съответствие с правилата на МСФО 9 *Финансови инструменти*.

Задължения за възстановяване по договори с клиенти

Задължението за възстановяване включва задължението на дружествата от групата да възстановят част или цялото получено (или подлежащо на получаване) от клиента

възнаграждение по договори за очакваните ретроспективни отстъпки за обем и/или компенсации за качество. Първоначално задължението за възстановяване се оценява в размер на сумата, на която дружествата не очакват да имат право и която те очакват да възстановят на клиента. В края на всеки отчетен период дружествата актуализират оценката на задълженията за възстановяване, съответно на цената на сделката и на признатите приходи.

Задълженията за възстановяване по договори с клиенти се представят към „Други текущи задължения“ в отчета за финансово състояние.

3.4. Данъчно облагане

Съгласно българското данъчно законодателство дружествата от групата дължат данък върху печалбата. Размерът на данъка върху печалбата за 2021 и 2020 година е 10 % върху облагаемата печалба.

Разходът за данък представлява сумата от текущите и отсрочените данъци.

Текущият разход за данък се определя на база на облагаемата печалба за годината, коригирана с определени приходи и разходи, които се приспадат за данъчни цели в текущия период или подлежат на облагане в други периоди. Текущият разход за данък се определя на базата на данъчната ставка в сила към края на отчетния период.

Отсрочените данъци се осчетоводяват за всички временни разлики между данъчната основа на активите и пасивите и тяхната преносна стойност към датата на финансовия отчет като се ползва балансовият метод на задълженията. Задълженията по отсрочени данъци се признават по отношение на всички облагаеми временни разлики, а активите по отсрочени данъци се признават до степента, до която е вероятно да има бъдеща облагаема печалба, срещу която да могат да се използват намаляемите временни разлики.

Балансовата стойност на всички отсрочени данъчни активи се преглежда на всяка дата на баланса и се редуцират до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да се генерира достатъчно облагаема печалба или проявяващи се през същия период облагаеми временни разлики, с които те да могат да бъдат приспаднати или компенсирани.

Отсрочените данъци, свързани с обекти, които са отчетени като други компоненти на всеобхватния доход или капиталова позиция в отчет за финансовото състояние, също се отчитат директно към съответния компонент на всеобхватния доход или балансовата капиталова позиция.

Отсрочените данъчни активи и пасиви се оценяват на база данъчните ставки и основи, които се очаква да се прилагат за периода и типа операции, през които активите се очаква да се реализират, а пасивите - да се уредят (погасят), на база данъчните закони, които са в сила или с голяма степен на сигурност се очаква да са в сила, и по данъчни ставки на държавата (Р България), в чиято юрисдикция се очаква да се реализира съответният отсрочен актив или пасив.

Отсрочени данъчни активи на дружеството се представят нетно срещу негови отсрочени данъчни пасиви, когато и доколкото то се явява за тях данъчния платец в съответната юрисдикция (Р България), и то тогава и само тогава, когато дружеството има законно право да извършва или получава нетни плащания на текущи данъчни задължения или вземания по данъците върху печалбата.

3.5. Финансови приходи

Финансовите приходи се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато възникнат, и се състоят от: приходи от лихви по предоставени заеми и срочни депозити, приходи от лихви по вземания по договори, приходи от лихви по просрочени вземания, дивиденди от инвестиции, нетна печалба от курсови разлики по заеми в чуждестранна валута, приходи от операции по уреждане на дълг.

Приходите от лихви се изчисляват чрез прилагане на ефективния лихвен процент върху брутната балансова стойност на финансовите активи, с изключение на финансовите активи, които са кредитно обезценени (Етап 3), за които приходите от лихви се изчисляват чрез прилагане на ефективния лихвен процент върху тяхната амортизирана стойност (т.е. брутната балансова стойност, коригирана с провизията за загуби).

Финансовите приходи се представят компенсирани с финансовите разходи на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

3.6. Финансови разходи

Финансовите разходи се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато възникнат, като се посочват отделно от финансовите приходи и се състоят от: разходи за лихви по получени заеми, разходи за лихви по финансов и оперативен лизинг, банкови такси по заеми и гаранции, нетна загуба от курсови разлики по заеми в чуждестранна валута и обезценки на предоставени търговски заеми.

Финансовите разходи се представят компенсирани с финансовите приходи на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

3.7. Имоти, машини, съоръжения и оборудване

Имотите, машините, съоръженията и оборудването (дълготрайни материални активи) са представени в консолидирания финансов отчет по "Цена на придобиване", намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка. Дружествата от групата са приели период от 5 години за извършване на оценка на дълготрайните материални активи. За нуждите на проверката за обезценка се ползват външни независими оценители съгласно конкретните политики за групи активи. В компанията-майка „Арсенал-2000“ АД и „Арсенал“ АД е възприет стойностен праг под 10 % от актива. В дъщерните дружества „Балканроз Трейдинг“ ЕООД; „Арсенал Трейдинг“ ЕООД и „Медицински център Арсенал“ ЕООД е възприет стойностен праг под 8% от актива. Извършена е оценка от независим оценител към 31.12.2020 г.

Първоначално оценяване

При първоначалното им придобиване имотите, машините, съоръженията и оборудването се оценяват по цена на придобиване (себестойност), която включва покупната цена, вкл. митнически такси и всички преки разходи, необходими за привеждане на актива в работно състояние. Преките разходи са: разходи за подготовка на обекта, разходи за първоначална доставка и обработка, разходи за монтаж, разходи за хонорари на лица, свързани с проекта, невъзстановяеми данъци и др..

Придобит от групата материален актив се признава в групата на имоти, машини, съоръжения и оборудване, когато се очаква той да бъде използван в дейността на съответното дружество (в процеса на производство, за предоставянето на други услуги или за административни цели) за период по-дълъг от една година.

Когато в имотите, машините, съоръженията и оборудването се съдържат компоненти с различна продължителност на полезен живот те се отчитат отделно.

При придобиване на имоти, машини, съоръжения и оборудване при условията на разсрочено плащане, покупната цена е еквивалентна на сегашната стойност на задължението, дисконтирано на база на лихвения равнище по привлечените от дружествата кредитни ресурси с аналогичен матуритет и предназначение.

В групата са определени стойностни прагове от 150 лв. до 700 лв., под които придобитите активи, независимо че притежават характеристиките на дълготраен актив, се изписват като текущ разход в момента на придобиването им. Тази промяна се третира като промяна в счетоводната преценка и следователно активи с цена на придобиване под този праг, закупени в предходни периоди продължават да се третират като дълготрайни активи.

Последващо оценяване

Избраният от групата подход за последваща оценка на имотите, машините, съоръженията и оборудването е моделът на цената на придобиване по МСС 16, т.е. имотите, машините, съоръженията и оборудването са представени по цена на придобиване, намалена с натрупаните амортизации и натрупаните загуби от обезценка. При наличие на условие за преоценка последната се оповестява. В случай че активите са под прага за оценка последната се извършва от вътрешен оценител, техническо лице.

В случаите, когато новата справедлива стойност на нетекущите материални активи, оценени чрез „метод на амортизирана възстановителна стойност“, надвишава балансовата им стойност, отчетната стойност и натрупаната амортизация последната се оповестява в отчета за финансовото състояние. При обезценка се признава като разход в „Други разходи“ в отчета за всеобхватния доход.

За дълготрайни материални активи, за оценката на които е приложен „пазарен подход“ чрез „метод на пазарните аналози“ се прилага адекватно представяне във финансовия отчет за периода.

Методи на амортизация

Дружествата от групата използват „линеен метод“ на амортизация на имотите, машините, съоръженията и оборудването (дълготрайните материални активи). Амортизирането на активите започва от началото на месеца, следващ месеца на въвеждането им в експлоатация. Амортизация не се начислява за земи, напълно амортизирани активи и активи в процес на придобиване.

Амортизацията на имотите, машините, съоръженията и оборудването се начислява за срока на очаквания им полезен живот по линейния метод. Полезният живот по групи активи е определен в съответствие с: физическото износване, спецификата на оборудването, бъдещите намерения за употреба и с предполагаемото морално остаряване, като се използват следните годишни амортизационни норми:

Амортизируеми активи	2021 г.	2020 г.
Сгради	4 %	4 %
Машини и оборудване	5%-30%	5%-30%
Транспортни средства	10-25%	10-25%
Стопански инвентар	15%	15%
Компютърно оборудване	50%	50%
Други	15%	15%

Определеният срок на годност на дълготрайните активи се преглежда в края на всяка година и при установяване на значителни отклонения спрямо бъдещите очаквания за срока на използването на активите, същият се коригира перспективно.

Последващи разходи

Разходите за ремонти и поддръжка се признават за текущи в периода, през който са направени.

Извършени последващи разходи, свързани с имоти, машини, съоръжения и оборудване, които имат характер на подмяна на основни възлови части и агрегати, или на преустройство и реконструкция, с които се удължава първоначалния срок на годност или се променя предназначението им се капитализират към балансовата стойност на съответния актив и се преразглежда остатъчният му полезен живот към датата на капитализация. Същевременно, неамортизираната част на заменените компоненти се изписва от преносната стойност на активите и се признава в текущите разходи за периода на преустройството.

Обезценка на активи

Преносните стойности на дълготрайните материални активи подлежат на преглед за обезценка, когато са налице събития или промени в обстоятелствата, които показват, че балансовата им стойност би могла да се отличава трайно от възстановимата им стойност. Ако са налице такива индикатори, че приблизително определената възстановима стойност е по-ниска от тяхната балансова стойност, то последната се коригира до възстановимата стойност на активите. Възстановимата стойност на дълготрайните материални активи е по-високата от двете: справедлива стойност без разходи за продажба или стойност при употреба. За определянето на стойността при употреба на активите, бъдещите парични потоци се дисконтират до тяхната настояща стойност, като се прилага дисконтов фактор преди данъци, който отразява текущите пазарни условия и оценки на времевата стойност на парите и рисковете, специфични за съответния актив. Загубите от обезценка се отчитат в отчета за всеобхватния доход.

Когато загубата от обезценка впоследствие се възстанови, преносната стойност на актива се увеличава до преизчислената възстановима стойност, така че увеличената преносна стойност да не надвишава стойността, която би била определена, ако не е била призната загуба от обезценка на актива в предходни години. Възстановяването на загуба от обезценка се признава като приход веднага.

В резултат на извършената оценка към 31.12.2021 г., ръководствата са преценили, че не са били налице условия за обезценка на дълготрайните материални активи.

Печалби и загуби от продажба

Материалните нетекущи активи се отписват от отчета за финансовото състояние, когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продават. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на "имоти, машини, съоръжения и оборудване" се определят чрез сравняването на приходите от продажбата и балансовата стойност на актива към датата на продажбата. Те се посочват нетно, към "Други доходи/(загуби) от дейността, нетно" в отчета за всеобхватния доход.

3.8. Нематериални активи

Нематериалните активи придобити от дружествата и имащи ограничен срок на използване, се отчитат по модел "цена на придобиване", намалена с натрупаната амортизация и натрупаните загуби от обезценка. Цената на придобиване представлява справедливата стойност на съответния актив към датата на придобиване и тя включва покупната стойност и всички други преки разходи по сделката. В техния състав са включени софтуер, лицензи, патенти и техническа документация.

В дружествата се прилага линеен метод на амортизация на нематериалните активи при определен полезен живот до 7 г.

Балансовата стойност на нематериалните активи подлежи на преглед за обезценка, когато са налице събития, или промени в обстоятелствата, които посочват, че балансовата стойност би могла да надвишава възстановимата им стойност. Тогава обезценката се включва като разход в отчета за всеобхватния доход.

3.9. Инвестиции

Съгласно счетоводните политики на дружествата от групата, инвестициите в други дружества се отчитат по цена на придобиване, намалена с евентуалната загуба от обезценка. Притежаваните от дружествата дългосрочни инвестиции подлежат на преглед за обезценка към края на всеки отчетен период. При установяване на условия за обезценка се определя нейния размер и същата се отразява в отчета за всеобхватния доход като друг финансов разход. Възстановяването на стойността на обезценката е до размера на отразените обезценки и се отчита като друг финансов приход.

3.9.1. Инвестиции в дъщерни предприятия

Групата класифицира като инвестиции в дъщерни предприятия притежаваните от нея акции и дялове в други дружества, над които упражнява контрол. Приема се, че е налице контрол, когато дружеството от групата:

- притежава пряко или косвено чрез дъщерни предприятия, повече от половината от правата на глас в дадено предприятие;
- притежава половината или по-малко от половината права на глас в предприятие и:
- притежава власт над повече от половината права на глас по силата на споразумение с други инвеститори;
- притежава властта да управлява финансовата и оперативната политика на предприятието по силата на устав или споразумение;
- притежава властта да назначава или освобождава мнозинството от членовете на Съвета на директорите или еквивалентен ръководен орган и контролът над предприятието е чрез този съвет или орган; или
- притежава властта да подава мнозинството от гласовете на заседания на Съвета на директорите или еквивалентен ръководен орган и контролът над предприятието е чрез този съвет или орган.

Дългосрочните инвестиции, представляващи акции и дялове в дъщерни дружества се представят във финансовия отчет по цена на придобиване (себестойност), намалена със загубите от обезценки. Когато акциите на дъщерни дружества не се търгуват на фондови борси или продажбите са силно ограничени се прилагат алтернативни оценъчни методи за надеждно определяне на справедливата им стойност по метода на нетната стойност на активите базиран на стойността в употреба и сегашната стойност на нетните парични потоци в съответствие с прогнозите за дейността по утвърдена методика и/или чрез лицензиран оценител.

Притежаваните от дружествата дългосрочни инвестиции подлежат на преглед за обезценка към края на всеки отчетен период. При установяване на условия за обезценка и се определи нейния размер, същата се отразява в отчета за всеобхватния доход като "друг финансов разход." Финансов приход възниква при възстановяване на обезценка до размера на отразените обезценки.

При покупка и продажба на инвестиции в дъщерни дружества се прилага "дата на търгуване" (дата на сключване на сделката).

Инвестициите в дъщерни дружества се отписват, когато се прехвърлят правата, които произтичат от тях на други лица при настъпването на правните основания за това и по този начин се загубва контрола върху стопанските изгоди от съответния конкретен тип инвестиции. Печалбата/(загубата) от продажбата им се представя съответно към "финансови приходи" или "финансови разходи" в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

В консолидирания отчет инвестициите в дъщерни предприятия са изцяло елиминирани.

3.9.2. Инвестиции в асоциирани предприятия

Инвестициите в акции и дялове от капиталите на дружества, в които дружествата от групата имат значително влияние се класифицират като инвестиции в асоциирани предприятия.

Значително влияние е правото на участие при вземането на решения, свързани с финансовата и оперативната политика на предприятието, в което е инвестирано, но не е контрол или съвместен контрол върху тази политика. Приема се, че значително влияние е налице, когато дружествата от групата притежават пряко или косвено (чрез дъщерни предприятия) 20 % или повече от гласовете в предприятието, в което е инвестирано, освен когато съществуват доказателства за противното.

Дългосрочните инвестиции, представляващи акции и дялове в асоциирани дружества, се представят във финансовия отчет по цена на придобиване (себестойност), намалена със загубите

от обезценки. Притежаваните от дружеството дългосрочни инвестиции в асоциирани предприятия подлежат на преглед за обезценка към края на всеки отчетен период. При установяване на условия за обезценка и определяне на нейния размер, същата се отразява в отчета за всеобхватния доход като друг финансов приход/разход.

При покупка и продажба на инвестиции в асоциирани дружества се прилага "дата на уреждане". Инвестициите в асоциирани дружества се отписват, когато настъпят правните основания за това.

В консолидирания отчет инвестициите се представят по нетната стойност на активите от притежавания дял.

В настоящия момент дружествата от групата не отчитат тази категория активи.

3.9.3. Приходи от дивиденди

Приходите от дивиденди, свързани с дългосрочните капиталови инвестиции, представляващи акции и дялове в други дружества, се признават като текущи приходи и представят в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) към статията „финансови приходи“.

При отписването на акции поради продажба се използва методът на средно-претеглена цена, определена към края на месеца, в който се извършва отписването.

3.10. Инвестиционни имоти

Инвестиционни имоти са тези имоти, които дългосрочно се държат от дружествата от групата за доходи от наеми и/или заради вътрешното увеличение на тяхната стойност.

Първоначална оценка

Инвестиционните имоти се оценяват първоначално по тяхната цена на придобиване. Разходите по сделката се включват в първоначалната оценка.

Последващо оценяване

Дружествата от групата са избрали като своя счетоводна политика модела на цена на придобиване и оценяват своите инвестиционни имоти в съответствие с изискванията на МСС 16 (намалена с последващо начислените амортизации и натрупаните загуби от обезценка).

Инвестиционните имоти се отписват от отчета за финансовото състояние, когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продават. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на "инвестиционните имоти" се определят чрез сравняването на приходите от продажбата и балансовата стойност на актива към датата на продажбата. Те се посочват нетно, към "други доходи/(загуби) от дейността" в отчета за всеобхватния доход.

В настоящия момент дружествата от групата не отчитат тази категория активи.

3.11. Нетекущи активи, държани за продажба

Непосредствено преди първоначалната класификация на актива (или групата за извеждане от употреба) като държан за продажба, балансовите суми на актива (или на всички активи и пасиви на групата) следва да бъдат оценени в съответствие с приложимите МСФО. При първоначалната класификация като държан за продажба, нетекущите активи или групи за извеждане от употреба се признават по по-ниската от балансовата стойност и справедливата стойност, намалена с разходите за продажбата.

Загубите от обезценка при първоначалното признаване като държани за продажба се отчитат в отчета за всеобхватния доход, дори и за активи, оценени по справедлива стойност, каквито са печалбите и загубите при последваща преоценка.

От датата на класифицирането на даден актив/група материални дълготрайни активи в тази група се спира неговата (тяхната) амортизация.

В настоящия момент дружествата от групата не отчитат тази категория активи.

3.12. Материални запаси

Материалните запаси се оценяват по по-ниската стойностна оценка от себестойността (доставна цена, цена на придобиване) и нетната реализируема стойност. Себестойността на материалните запаси представлява сумата от всички доставни разходи, които включват покупната цена, вносни мита и такси, транспортни разходи, невъзстановяеми данъци и други разходи, които допринасят за приваждане на материалите и стоките в готов за тяхното използване/продажба вид.

Материалните запаси за целите на финансовия отчет са както следва:

- суровини, материали и стоки - по по-ниската от: доставната себестойност (цена на придобиване) и нетната реализируема стойност;
- готова продукция, полуфабрикати и незавършено производство - по по-ниската от: производствената себестойност и нетната реализируема стойност.

Нетната реализируема стойност е очакваната продажна цена в нормална бизнес среда, намалена с очакваните разходи за довършителни дейности и разходите по продажбата. Тя се определя на база проучвания на пазара и експертна оценка.

Себестойността на продукцията /готова храна/ и преработените стоки/материали се формира от преките разходи за материали, труд и осигуровки, външни услуги, променливи и постоянни общопроизводствени разходи и други. Разпределението на променливите и постоянните общопроизводствени разходи в себестойността на продукцията /готова храна/ и преработените стоки/материали се извършва на база приходи.

Иначе представено разходите, които се извършват, за да доведат даден продукт от материалните запаси в неговото настоящо състояние и местонахождение, се включват в цената на придобиване (себестойността), както следва:

- суровини, материали и стоки – всички доставни разходи, които включват покупната цена, вносни мита и такси, транспортни разходи, невъзстановяеми данъци и други разходи, които допринасят за приваждане на материалите и стоките в готов за тяхното използване/продажба вид;

- готова промишлена продукция, полуфабрикати и незавършено производство – всички необходими производствени разходи, които формират производствената себестойност, като в нея се включват преките разходи за материали и труд и приспадащата се част от общопроизводствените разходи (променливи и постоянни), с изключение на административните разходи, курсовите разлики и разходите по привлечени финансови ресурси. Включването на условно постоянните общопроизводствени разходи в производствената себестойност на произвежданата готова промишлена продукция, полуфабрикатите и незавършеното производство се извършва на базата на нормален капацитет, определен на база обичаен средно поддържан обем, потвърждаван с плана по производството. Избраната база за разпределението им на ниво отделни продукти е нормата на човеко часовете на пряко зетия персонал в производството на конкретния продукт.

Дружествата прилагат като текуща оценка „нормирана производствена себестойност“ по отношение на готовата промишлена продукция, полуфабрикатите и незавършеното производство, и респективно „нормирана доставна себестойност“ – за основните суровини и материали за производството.

В края на всеки отчетен период ръководствата на дружествата от групата извършват анализ на факторите, довели до формиране на отклонения при: а) доставка на суровини и материали за производството - чрез сравнение между фактическите и нормираните доставни разходи и б) производството на готова продукция, полуфабрикати и незавършено производство -

чрез сравнение между фактическите и нормираните производствени разходи. При необходимост се извършват корекции на оценката на наличните материални запаси във финансовия отчет. На база проучвания на добри отчетни практики, са възприети прагове на същественост за: а) отклонението при доставка на суровини и материали за производството – до 5 % и б) производствено отклонение – до 5 %, в рамките на които, не се коригира текущата оценка на наличните крайни запаси от суровини и материали, готова промишлена продукция и незавършеното производство за целите на финансовия отчет.

При употребата (влагане и продажбата) на материалните запаси те се изписват текущо като се използва методът на средно-претеглената стойност (себестойност).

Нетната реализируема стойност представлява приблизително определената продажна цена на даден актив в нормалния ход на стопанската дейност, намалена с приблизително определените разходи по довършването в търговски вид на този актив и приблизително определените разходи за реализация.

3.13. Финансови инструменти

3.13.1. Финансови активи

Първоначално признаване, класификация и оценяване

При първоначалното им признаване финансовите активи се класифицират в три групи, според които те впоследствие се оценяват по амортизирана стойност, по справедлива стойност през другия всеобхватен доход и по справедлива стойност през печалбата или загубата.

Дружествата от групата първоначално оценяват финансовите активи по справедлива стойност, а в случай на финансови активи, които не се отчитат по справедлива стойност в печалбата или загубата, се добавят преките разходи по сделката. Изключение са търговските вземания, които не съдържат съществен компонент на финансиране - те се оценяват на база цената на сделката, определена съгласно МСФО 15.

Покупките или продажбите на финансови активи, чиито условия изискват доставка на активите в рамките на даден период от време, установен обикновено с нормативна разпоредба или действаща практика на съответния пазар (редовни покупки), се признават на датата на търгуване (сделката), т.е. на датата, на която дружествата от групата са се ангажирали да закупят или продадат актива.

Класификацията на финансовите активи при първоначалното им признаване зависи от характеристиките на договорните парични потоци на съответния финансов актив и бизнес модела на дружествата от групата за неговото управление. За да бъде класифициран и оценяван по амортизирана стойност или по справедлива стойност в друг всеобхватен доход, условията на даден финансов актив трябва да поражда парични потоци, които представляват "само плащания по главницата и лихвата (СПГЛ)" по неиздължената сума на главницата. За целта се извършва анализ чрез тест на СПГЛ на нивото на инструмента.

Бизнес моделът на дружествата от групата за управление на финансовите активи отразява начина, по който те управляват финансовите си активи за генериране на парични потоци. Бизнес моделът определя дали паричните потоци са резултат на събирането на договорни парични потоци, на продажба на финансовите активи, или и двете.

Последващо оценяване

За целите на последващото оценяване финансовите активи са класифицирани в две категории:

- Финансови активи по амортизирана стойност (дългови инструменти);
- Финансови активи по справедлива стойност в печалбата или загубата (дългови и капиталови инструменти).

Класификационни групи

Финансови активи по амортизирана стойност (дългови инструменти)

Дружествата от групата оценяват финансовите активи по амортизирана стойност, когато са удовлетворени и двете условия по-долу:

- финансовият актив се държи и използва в рамките на бизнес модел, имащ за цел неговото държане с оглед получаване на договорните парични потоци от него, и
- условията на договора за финансов актив пораждат парични потоци на конкретни дати, които представляват само плащания по главницата и лихвите върху неиздължената сума на главницата.

Финансовите активи по амортизирана стойност впоследствие се оценяват на база метода на ефективния лихвен процент (ЕЛП). Те подлежат на обезценка. Печалбите и загубите се признават в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато активът бъде отписан, модифициран или обезценен.

Финансовите активи по амортизирана стойност на дружествата от групата включват: парични средства и еквиваленти в банки, търговски вземания, в т.ч. от свързани лица предоставени заеми към свързани предприятия и заеми към трети лица.

Финансови активи отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата (дългови и капиталови инструменти)

Финансовите активи отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата (дългови и капиталови инструменти) се оценяват по стойността на котировката на последния ден от месеца в печалбата или загуба. В случаите, в които инструментът не е търгуван, се извършва процедура по проверка за наличие на условие за обезценка в съответствие с нивата за оценяване ниво 2 и ниво 3 по МСФО 13.

Отписване

Финансов актив (или, когато е приложимо, част от финансов актив или част от група от сходни финансови активи) се отписва от отчета за финансовото състояние когато:

- правата за получаване на паричните потоци от актива са изтекли, или
- правата за получаване на парични потоци от актива са прехвърлени или дружествата от групата са поели задължението да платят напълно получените парични потоци, без съществена забава, към трета страна чрез споразумение за прехвърляне; при което: или а) са прехвърлени в значителна степен всички рискове и ползи от собствеността върху актива; или б) нито са прехвърлени, нито са запазени в значителна степен всички рискове и ползи от собствеността върху актива, но е запазен контрола върху него.

Когато дружествата от групата са прехвърлили правата си за получаване на парични потоци от актива или са встъпили в споразумение за прехвърляне, те правят оценка на това дали и до каква степен са запазили рисковете и ползите от собствеността. Когато дружествата от групата нито са прехвърлили, нито са запазили в значителна степен всички рискове и ползи от собствеността върху финансовия актив, нито са прехвърлили контрола върху него, те продължават да признават прехвърления актив до степента на продължаващото си участие в него. В този случай дружествата от групата признават и свързаното с това задължение. Прехвърленият актив и свързаното задължение се оценяват на база, която отразява правата и задълженията, които дружествата са запазили.

Продължаващо участие, което е под формата на гаранция върху прехвърления актив, се оценява по по-ниската от: първоначалната балансова стойност на актива и максималната сума на възнаграждението, което може да се изиска дружествата да изплатят.

Обезценка на финансови активи

Дружествата от групата признават коректив (провизия за обезценка) за очаквани кредитни загуби за всички дългови инструменти, които не се отчитат по справедлива стойност през печалбата или загубата. Очакваните кредитни загуби се изчисляват като разлика между

договорните парични потоци, дължими съгласно условията на договора, и всички парични потоци, които дружествата очакват да получат, дисконтирани с първоначалния ефективен лихвен процент. Очакваните парични потоци включват и паричните потоци от продажбата на държаното обезпечение или други кредитни подобрения, които представляват неразделна част от условията на договора.

За изчислението на очакваните кредитни загуби по предоставени заеми на свързани и трети лица вкл. паричните средства и еквиваленти в банки, дружествата от групата прилагат общия подход за обезценка, определен от МСФО 9. Съгласно този подход те прилагат "тристепенен" модел за обезценка въз основа на промени спрямо първоначалното признаване на кредитното качество на финансовия инструмент (актив).

Очакваните кредитни загуби се признават на два етапа:

а. Финансов актив, който не е кредитно обезценен при първоначалното му възникване/придобиване, се класифицира в Етап (Stage) 1. От първоначалното му признаване неговият кредитен риск и качества са обект на непрекъснато наблюдение и анализи. Очакваните кредитни загуби на финансовите активи, класифицирани в Етап 1 се определят на база на кредитни загуби, които са резултат от възможни събития на неизпълнение, които биха могли да настъпят в рамките на следващите 12 месеца от живота на съответния актив (12-месечни очаквани кредитни загуби за инструмента).

б. В случаите, когато след първоначалното признаване на финансов актив, кредитният му риск нарасне значително и в резултат от това неговите качества се влошат, той се класифицира в Етап (Stage) 2. Очакваните кредитни загуби на финансовите активи, класифицирани в Етап 2 се определят за целия оставащ живот (срок) на съответния актив, независимо от момента на настъпването на неизпълнението (очаквани кредитни загуби за целия живот (срок) на инструмента). Ръководствата на дружествата от групата са разработили политика и комплекс от критерии за анализ, установяване и оценка настъпване на състояние на „значително нарастване на кредитния риск“ В случаите, когато кредитният риск на финансов актив нарасне до ниво, което индикира, че има настъпило събитие на неизпълнение, финансовият актив се счита за обезценен и той се класифицира в Етап (Stage) 3. На този етап се установяват и изчисляват понесените загуби по съответния актив за целия му оставащ живот (срок).

Ръководствата на дружествата от групата са извършили съответни анализи, на база на които са определили комплекс от критерии за събития на неизпълнение. Един от тях е просрочия на дължими договорни плащания повече от 180 дни, освен ако за определен инструмент не са налице обстоятелства, които правят оборимо това твърдение. Наред с него, се наблюдават и други събития, въз основа на вътрешна и външна информация, които са индикатор, че длъжникът не е в състояние да заплати (възстанови) всички все още дължими от него суми по договор, вкл. като се вземат предвид и всички кредитни улеснения предоставени от дружествата от групата.

Дружествата от групата коригират очакваните кредитни загуби, определени на база исторически данни, с прогнозни макроикономически показатели, за които е установено, че има корелация и се очаква да оказват влияние върху размера на очакваните кредитни загуби в бъдеще.

За изчисляване на очакваните кредитни загуби на *търговските вземания и активите по договори с клиенти* дружествата от групата са избрали и прилагат опростен подход на база матрица за изчисление на очаквани кредитни загуби и не проследяват последващите промени в кредитния им риск. При този подход те признават коректив (провизия за обезценка) въз основа на очакваната кредитна загуба за целия срок на вземанията към всяка отчетна дата. Дружествата от групата са разработили и прилагат матрица за провизиране, която се базира на историческия опит по отношение на кредитните загуби, коригирани с прогнозни фактори, специфични за длъжниците и за икономическата среда и за които е установена корелационна връзка с процента на кредитните загуби. Търговските вземания, които са в просрочие над 360 дни след датата на падежа се обезценяват на 100%.

Финансовите активи се отписват, когато не съществува разумно очакване за събиране на паричните потоци по договора.

Търговски вземания

Търговските вземания представляват безусловно право на дружествата от групата да получат възнаграждение по договори с клиенти и други контрагенти (т.е. то е обвързано само с изтичане на време преди изплащането на възнаграждението).

Първоначално оценяване

Търговските вземания се представят и отчитат първоначално по справедлива стойност на база цената на сделката, която стойност е обичайно равна на фактурната им стойност, освен ако те съдържат съществен финансиращ компонент, който не се начислява допълнително. В този случай те се признават по сегашната им стойност, определена при дисконтова норма в размер на лихвен процент, преценен за присъщ на дължника.

Последващо оценяване

Дружествата от групата държат търговските вземания единствено с цел събиране на договорни парични потоци и ги оценяват последващо по амортизирана стойност, намалена с размера на натрупаната обезценка за очаквани кредитни загуби.

Дружествата от групата прилагат модела на очакваните кредитни загуби за целия срок на всички търговски вземания, използвайки опростения подход, допускан от МСФО 9, и на база матричен модел за процента на загубата.

Обезценката на вземанията се начислява чрез съответна кореспондентна корективна сметка за всеки вид вземане към статията "Обезценка на финансови активи на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

3.13.2. Финансови пасиви

Първоначално признаване, класификация и оценяване

При първоначално им признаване финансовите пасиви се класифицират като: такива по справедлива стойност в печалбата или загубата, или като заеми и привлечени средства, търговски или други задължения.

Първоначално всички финансови пасиви се признават по справедлива стойност, а в случая на заеми и привлечени средства и търговски и други задължения, нетно от пряко свързаните разходи по сделката.

Финансовите пасиви на дружествата от групата включват търговски и други задължения, заеми и други привлечени средства.

Последващо оценяване

Последващото оценяване на финансовите пасиви зависи от тяхната класификация.

Класификационни групи

Финансови пасиви, отчитани по справедлива стойност през печалбата или загубата

Финансовите пасиви по справедлива стойност през печалбата или загубата включват финансови пасиви, държани за активно търгуване и финансови пасиви, определени при първоначалното признаване като такива по справедлива стойност в печалбата или загубата. Финансовите пасиви се класифицират като държани за търгуване, ако са придобити с цел повторна покупка в близко бъдеще. Тази категория включва деривативни финансови инструменти, притежавани от дружествата от групата, които не са определени като хеджингови инструменти в хеджингово взаимоотношение както то е дефинирано в МСФО 9. Отделените внедрени деривативи също се класифицират като държани за търгуване, освен ако не са определени като ефективни хеджингови инструменти.

Печалбите или загубите по пасиви, държани за търгуване, се признават в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Финансови пасиви, определени при първоначално признаване като такива по справедлива стойност през печалбата или загубата, се определят като такива към датата на първоначално признаване, само ако са изпълнени критериите на МСФО 9. Дружествата от групата не са класифицирали някои от финансовите си пасиви като такива по справедлива стойност в печалбата или загубата.

Получени заеми и други привлечени средства

След първоначалното им признаване, дружествата от групата оценяват лихвоносните заеми и привлечени средства по амортизирана стойност, чрез метода на ефективния лихвен процент. Печалбите и загубите се признават в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато съответният финансов пасив се отписва, както и чрез амортизацията на база ефективен лихвен процент.

Амортизираната стойност се изчислява като се вземат под внимание каквито и да било дисконти или премии при придобиването, както и такси или разходи, които представляват неразделна част от ефективния лихвен процент. Амортизацията се включва като "финансов разход" в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Отписване

Финансовите пасиви се отписват, когато задължението бъде погасено, или прекратено, или изтече. Когато съществуващ финансов пасив бъде заменен с друг от същия кредитодател при по същество различни условия, или условията на съществуващ пасив бъдат съществено променени, тази размяна или модификация се третира като отписване на първоначалния пасив и признаване на нов. Разликата в съответните балансови суми се признава в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Компенсирание на финансови инструменти

Финансовите активи и финансовите пасиви се компенсират и в отчета за финансовото състояние се отразява нетната сума, ако съществува приложимо законно право за компенсиране на признатите суми и ако е налице намерение за уреждане на нетна основа, или за едновременно реализиране на активите и уреждане на пасивите.

Това изискване произтича от идеята на реалната стопанска същност на отношенията на дружествата от групата с ладен контрагент, че при едновременното съществуване на тези две изисквания очакваният фактически бъдещ паричен поток и ползи от тези разчети за дружествата е нетният поток, т.е. нетната сума отразява реалното им право или задължение от тези финансови инструменти - при всички обстоятелства да получат или платят единствено и само нетната сума. Ако не са налице едновременно и двете условия се приема, че правата и задълженията на дружествата по повод тези насрещни разчети (финансови инструменти) не се изчерпват при всички ситуации само и единствено с получаването или плащането на нетната сума.

Политиката за нетиране е свързана и с оценката, представянето и управлението на реалния кредитен и ликвиден риск, свързан с тези насрещни разчети.

Критериите, които се прилагат за установяване на „наличие на текущо и правно приложимо право за нетиране“ са:

- да не зависи от бъдещо събитие, т.е. да не е приложимо само при настъпване на някакво бъдещо събитие;
- да бъде възможно за упражняване и защитимо с правни способности в хода на (кумулятивно):
 - обичайната дейност,
 - в случай на неизпълнение/просрочие, и

- в случай на неплатежеспособност или несъстоятелност.

Приложимостта на критериите се оценява спрямо изискванията на българското законодателство и установените договорености между страните. Условието за „наличие на текущо и правно приложимо право за нетиране“ винаги и задължително се оценява заедно с второ условие - за „задължително намерение за уреждане на тези разчети на нетна база“.

3.14. Парични средства и парични еквиваленти

Паричните средства включват касовите наличности и разплащателните сметки, а паричните еквиваленти - краткосрочните депозити в банки, чийто оригинален матуритет е по-малък от 3 месеца. Консолидирания отчет за паричните потоци за периода е изготвен по прекия метод, съгласно изискванията на МСС 7.

За целите на изготвянето на отчета за паричните потоци:

- паричните постъпления от клиенти и паричните плащания към доставчици са представени брутно, с включен ДДС (20%);
- платеният ДДС по покупки на дълготрайни активи се посочва като „други постъпления (плащания)“, нетно към паричните потоци от инвестиционна дейност, доколкото той участва в дългосрочните перспективи за очакваните оперативни приходи за бъдещи периоди;
- лихвите по получени инвестиционни кредити се включват като плащания за финансова дейност, а лихвите, свързани с кредити, обслужващи текущата дейност (за оборотни средства), се включват в оперативна дейност;
- получените лихви от депозити в банки се включват в състава на паричните потоци от финансова дейност;
- постъпленията и плащанията от и по овърдрафти са показани нетно от дружествата от групата;
- трайно блокираните парични средства над 3 месеца не се третираат като парични средства и еквиваленти;
- постъпленията по договори за факторинг се представят в парични потоци от финансова дейност.

Последващо оценяване

В края на всеки отчетен период се извършва преглед на позициите парични средства и еквиваленти в банки и трети лица като при установяване на присъщ риск свързан с гарантираност на тези средства те се представят последващо по амортизирана стойност намалена с натрупаната обезценка за очаквани кредитни загуби.

3.15. Търговски и други задължения

Търговските и други задължения са отразени по номинална стойност. В случаите на разсрочени плащания над обичайния кредитен срок, при които не е предвидено допълнително плащане на лихва или лихвата значително се различава от обичайния пазарен лихвен процент, задълженията се оценяват първоначално по тяхната справедлива стойност, а последващо – по амортизирана стойност, след приспадане на инкорпорираната в тяхната номинална стойност лихва, определена по метода на ефективната лихва.

3.16. Акционерен капитал и резерви

„Арсенал - 2000“ АД е създадено като акционерно дружество. Като такова е задължено да регистрира в Търговския регистър определен размер на акционерен капитал, който да служи като обезпечение на кредиторите на дружеството за изпълнение на техните вземания към него. Акционерите отговарят за задълженията на дружеството до размера на своето акционерно участие в капитала и могат да претендират връщане на това участие само в производство по

ликвидация или несъстоятелност. Дружеството отчита основния си капитал по номинална стойност на регистрираните в съда акции.

Съгласно изискванията на Търговския закон и устава дружеството е длъжно да формира и законов резерв "фонд Резервен", като източници на фонда могат да бъдат:

- най-малко една десета от печалбата, която се отделя докато средствата във фонда достигнат една десета част от акционерния капитал или по-голяма част, по решение на общото събрание;

- средствата, получени над номиналната стойност на акциите при издаването им (премиен резерв);

- сумата на допълнителните плащания, които правят акционерите срещу предоставените им предимства за акциите;

- други източници, предвидени по решение на Общото събрание.

Средствата от фонда могат да се използват само за покриване на годишната загуба и на загуби от предходни години. Когато средствата във фонда достигнат определения в устава минимален размер, средствата над тази сума могат да бъдат използвани за увеличаване на акционерния капитал.

Обратно изкупените собствени акции се представят в отчета за финансово състояние по себестойност (цена на придобиване) като с тяхната стойност е намален собственият капитал на дружеството. Печалбите или загубите от продажбата на обратно изкупени собствени акции са за сметка на неразпределената печалба и се представят директно в собствения капитал на дружеството към компонента "неразпределена печалба".

Допълнителните резерви са формирани от разпределение на печалбата в съответствие с решенията на Общите събрания на акционерите. В консолидирания отчет те са представени като консолидационни резерви.

Резервите на дружествата се формират като консолидационни резерви от неразпределената печалба от минали години и резервите на дружествата преизчислени спрямо измененията в притежаваните дялове нето от дела на неконтролиращото участие. Всяко придобиване влияе пряко върху преизчислението на консолидационните резерви, което е отразено в консолидирания отчет за промени в собствения капитал.

3.16.1. Неконтролиращи участия (Малцинство)

Неконтролиращо участие е капиталът в дадено предприятие, който не може пряко или косвено да се отнесе към компанията-майка.

Неконтролиращите участия се представят в консолидирания отчети на финансовото състояние в собствения капитал, отделно от собствения капитал на собствениците на компанията-майка.

Печалбата или загубата и всеки компонент на друг всеобхватен доход се отнасят към собствениците на компанията-майка /"Арсенал - 2000" АД/ и към неконтролиращите участия. Общият всеобхватен доход се отнася към собствениците на компанията-майка и към неконтролиращите участия, дори ако това води до декапитализация на неконтролиращите участия.

В случай, че дадено дъщерно предприятие от групата има в обращение собствени акции, които са класифицирани като собствен капитал и се държат от неконтролиращи участия, компанията-майка изчислява своя дял от печалбите или загубите, след като бъдат извършени корекции за дивидентите върху тези акции, независимо от това дали тези дивиденди са били обявени или не.

Промени в участието на компанията-майка в собствеността на дъщерно предприятие, които не водят до загуба на контрол, се отчитат като операции със собствения капитал (т.е. операции със собствениците в качеството им на собственици). При такива обстоятелства, балансовите суми на контролиращите и неконтролиращи участия се коригират, за да се отразят

промените в относителните им участия в дъщерното предприятие. Всяка разлика между сумата, с която се коригират неконтролиращите участия, както и справедливата стойност на платеното или получено възнаграждение, се признава директно в собствения капитал и се отнася към собствениците на компанията-майка.

3.16.2. Загуба на контрол

Компания-майка може да загуби контрол над дъщерно предприятие от групата с или без промяна в абсолютните или относителни нива на собственост. Това може да възникне, когато дъщерното предприятие стане предмет на контрол от страна на правителство, съд, администратор или регулатор. Загуба може да възникне и в резултат на договорно споразумение.

Компания-майка може да загуби контрол над дъщерно предприятие в две или повече споразумения.

Ако компания-майка изгуби контрол над дъщерно предприятие от групата, тя:

а) отписва активите (включително всякаква репутация) и пасивите на дъщерното дружество по тяхната балансова сума към датата, на която е изгубен контролът;

б) отписва балансовата сума на всякакви неконтролиращи участия в бившето дъщерно дружество към датата, на която е изгубен контролът (включително всякакви компоненти на друг всеобхватен доход, относим към тях);

в) признава:

i) справедливата стойност на полученото плащане, ако има такова, от сделката, събитие или обстоятелствата, които са довели до загуба на контрол; и

ii) ако сделката, която е довела до загубата на контрол включва разпределение на акции/дялове на дъщерното предприятие на собствениците в качеството им на собственици - това разпределение;

г) признава всякаква инвестиция, задържана в бившето дъщерно предприятие по справедлива стойност към датата, на която е изгубен контрол;

д) прекласифицира към печалбата или загубата или прехвърля директно в неразпределената печалба, ако това се изисква в съответствие с други МСФО, сумите, идентифицирани в параграф 35; и

е) признава всяка появила се в резултат разлика като печалба, загуба в печалба или загуба, относима към компанията-майка.

3.17. Пенсионни и други задължения към персонала по социалното и трудово законодателство

Задълженията за доходи при пенсиониране, признати в консолидирания отчет за всеобхватния доход за периода, представляват сегашната стойност на задълженията за дефинирани доходи.

Трудовите и осигурителни отношения с работниците и служителите в дружествата от групата се основават на разпоредбите на Кодекса на труда (КТ) и на разпоредбите на действащото осигурително законодателство.

Основно задължение на дружествата от групата е да извършват задължително осигуряване на наетия персонал за фонд "Пенсии", допълнително задължително пенсионно осигуряване (ДЗПО), фонд "Общо заболяване и майчинство" (ОЗМ), фонд "Безработица", фонд "Трудова злополука и професионална болест" (ТЗПБ) и здравно осигуряване.

Размерите на осигурителните вноски се утвърждават конкретно със Закона за бюджета на ДОО и Закона за бюджета на НЗОК за съответната година. Вноските се разпределят между работодателя и осигуреното лице в съотношение, което се променя ежегодно и е определено в чл. 6, ал. 3 от Кодекса за социално осигуряване (КСО). Общият размер на вноската за фонд "Пенсии", ДЗПО, фонд "ОЗМ", фонд "Безработица" и здравно осигуряване през 2021 г., е както следва:

- за периода 01.01.2021 г. – 31.12.2021 г.
32,3% (разпределено в съотношение работодател : осигурено лице, както следва: 56:44 за 1 процентен пункт увеличение на осигурителната вноска за фонд "Пенсии" и 60:40 за останалите видове осигурителни вноски, съгласно Кодекса за социално осигуряване и Закона за здравното осигуряване) за работещите при условията на трета категория труд /съответно- 35,3% здравни и осигурителни вноски за втора категория труд/. В допълнение, изцяло за своя сметка, дружествата правят осигурителна вноска за фонд "ТЗПБ", която е диференцирана за различните предприятия от групата от 0.5% до 1.1% в зависимост от икономическата дейност на всяко от дружествата. Така за компанията-майка „Арсенал-2000“ АД и дъщерните дружества „Балкански ловец“ ЕООД и „Балканроуз Трейдинг“ ЕООД осигурителната вноска за фонд "ТЗПБ" е в размер на 0.7%. За дъщерното дружество „Арсенал Трейдинг“ ЕООД съответно 1.1%, за „Медицински център Арсенал“ ЕООД - 0.5%, а за „Арсенал“ АД съответно 1.1%.

Към дружествата няма създаден и функциониращ частен доброволен осигурителен фонд.

Осигурителните и пенсионни планове, прилагани от дружествата от групата в качеството им на работодател, се основават на българското законодателство и са планове с дефинирани вноски. При тези планове работодателят плаща месечно определени вноски в държавните фонд "Пенсии", фонд "ОЗМ", фонд "Безработица", фонд "ТЗПБ", както и в универсални и професионални пенсионни фондове - на база фиксирани по закон проценти и няма правно или конструктивно задължение да доплаща във фондовете бъдещи вноски в случаите, когато те нямат достатъчно да изплатят на съответните лица заработените от тях суми за периода на трудовия им стаж. Аналогично са задълженията по отношение на здравното осигуряване.

Съгласно разпоредбите на Кодекса на труда работодателят има задължение да изплати при прекратяване на трудовия договор следните обезщетения:

- неспазено предизвестие - за периода на неспазеното предизвестие;
- поради закриване на предприятието или на част от него, съкращаване в щата, намаляване на обема на работа и спиране на работата за повече от 15 дни и др. – от една брутна месечна работна заплата;
- при прекратяване на трудовия договор поради болест – в размер на брутният възнаграждение на работника за два месеца при условие, че има най-малко пет години трудов стаж и не е получавал обезщетение на същото основание;
- при пенсиониране – от 2 до 6 брутни месечни работни заплати според трудовия стаж при работодателя;
- за неизползван платен годишен отпуск - за съответните години за времето, което се признава за трудов стаж.

След изплащането на посочените обезщетения за работодателя не произтичат други задължения към работниците и служителите.

Краткосрочните доходи за персонала под формата на възнаграждения, бонуси и социални доплащания и придобивки, (изискуеми в рамките на 12 месеца след края на периода, в който персоналот е положил труд за тях или е изпълнил необходимите условия) се признават като разход в Отчета за всеобхватния доход в периода, в който е положен трудът за тях или са изпълнени изискванията за тяхното получаване, и като текущо задължение (след приспадане на всички платени вече суми и полагащи се удържки) в размер на недисконтираната им сума. Дължимите от дружествата от групата вноски по социалното и здравно осигуряване се признават като текущ разход и задължение в недисконтиран размер, заедно и в периода на начисление на съответните доходи, с които те са свързани.

Към датата на всеки финансов отчет дружествата правят оценка на сумата на очакваните разходи по натрупващите се компенсируеми отпуски, която се очаква да бъде изплатена като резултат от неизползваното право на натрупан отпуск. В оценката не се включват приблизителната преценка в недисконтиран размер на разходите за вноски по задължителното обществено осигуряване.

Съгласно Кодекса на труда дружествата са задължени да изплащат на лица от персонала при настъпване на пенсионна възраст обезщетение, което в зависимост от трудовия стаж в дружеството може да варира между 2 и 6 брутни месечни работни заплати към датата на прекратяване на трудовото правоотношение. По своите характеристики тези схеми представляват планове с дефинирани доходи.

Дружествата са изчислили провизии за обезщетения за пенсиониране на база приблизителна оценка на очакваните плащания съгласно данни от финансово счетоводните отдели.

3.18. Провизии

Провизии се признават, когато има настоящо (конструктивно или правно) задължение в резултат на минало събитие, и е вероятно, че погасяването/уреждането на това задължение е свързано с изтичане на ресурси. Провизиите се оценяват на база най-добрата приблизителна преценка на ръководствата на дружествата от групата към датата на баланса за разходите, необходими за уреждането на съответното задължение. Приблизителната оценка се дисконтира, когато падежът на задължението е дългосрочен. Когато се очаква част от ресурсите, които ще се използват за уреждане на задължението да бъдат възстановени от трето лице, дружествата признават вземане, ако е налице висока степен на сигурност на неговото получаване, стойността му може надеждно да се установи и доход (кредит) по същата позиция в отчета за всеобхватния доход, където е представена и самата провизия.

Стойността на провизиите за гаранции се определя на базата на най-добрата приблизителна оценка на разходите, необходими за покриване на сегашното задължение към края на отчетния период, като е взет предвид и минал опит (в случаите, когато дружествата поемат гаранции за продадени активи).

Провизии за съдебни дела

По откритите заведени съдебни дела срещу дружествата от групата ръководствата са преценили, съвместно с адвокатите на групата, че на настоящия етап не е налице вероятност и няма рискове за негативен изход от тях. За 2021 г. няма открити и заведени дела срещу дружества от групата и не са признати провизии за задължения по съдебни дела в отчета за финансовото състояние към 31 декември 2021 г.

3.19. Лизинг

Финансов лизинг

Лизингополучател

Финансовият лизинг, при който се трансферира към дружествата от групата съществена част от всички рискове и стопански ползи, проиттичащи от собствеността върху актива под финансов лизинг, се капитализира в отчета за финансовото състояние на лизингополучателя, като се представя като имоти, машини и оборудване под лизинг по цена на незабавна продажба или ако е по-ниска – по настоящата стойност на минималните лизингови плащания.

Лизинговите плащания съдържат в определено съотношение финансовия разход (лихвата) и приспадащата се част от лизинговото задължение (главница), така че да се постигне постоянен лихвен процент за оставащата неизплатена част от главницата по лизинговото задължение. Лихвените разходи се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) като "финансови разходи" - лихва, на база метода на ефективен лихвен процент. Придобитите под финансов лизинг активи се амортизират на база полезния живот на актива и в рамките на лизинговия срок.

Лизингодател

Финансовият лизинг, при който се трансферира извън дружествата от групата съществена част от всички рискове и стопански изгоди, произтичащи от собствеността върху актива под финансов лизинг, се изписва от състава на активите на лизингодателя и се представя в отчета за финансовото състояние като вземане със стойност, равна на нетната инвестиция от лизинга. Нетната инвестиция в лизинговия договор представлява разликата между сбора от минималните лизингови плащания по договора за финансов лизинг и негарантираната остатъчна стойност, начислена за лизингодателя, и незаработеният финансов доход.

Разликата между балансовата стойност на отдадения под финансов лизинг актив и незабавната (справедливата му продажна) стойност се признава в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) в началото на лизинговия договор (при предаването на актива) като доход от продажба на активи.

Признаването на заработения финансов приход като текущ лихвен приход се основава на прилагането на метода на ефективната лихва.

Оперативен лизинг

Лизингополучател

Лизингополучателят отчита всички лизинги по единен модел, който налага балансовото им признаване, по подобие на отчитането на финансовия лизинг.

Един договор съдържа лизинг, ако той прехвърля правото да се контролира ползването на даден идентифициран актив за определен период от време срещу възнаграждение. На датата на стартирането на лизинга, лизингополучателят признава актив, под формата на „актив с право на ползване“ на отделния базов актив, и финансов пасив, представляващ настоящата стойност на задължението за плащане на лизинговите суми. Дружествата от групата са избрали всички лизингови плащания по договори с кратък срок (до 12 месеца) и стойност под 100 хил. лв. да се отчитат като текущи разходи на линеен принцип през периода на договора.

Първоначално оценяване

Лизингополучателят признава актив „право на ползване“ и задължение за лизинг на датата, на която лизинга е на разположение за използване.

При първоначално оценяване „активът с право на ползване“ се отчита по цена на придобиване, която включва сумата на първоначалната оценка на задължението за лизинг, всички плащания към и преди датата на стартиране на лизинга минус суми за предоставени стимули, всички първоначални преки разходи и провизията за разходи свързани с демонтиране и преместване на актива.

Пасивът „задължение за лизинг“ първоначално се признава по сегашната стойност на всички лизингови плащания неплатени към този момент с лихвения процент присъщ за лизинга или с лихвения процент по привлечен капитал на наемателя.

Последващо оценяване

Избраният от дружествата от групата подход за последваща балансова оценка на актива „право на ползване“ е модела на преоценената стойност по МСС 16 – преоценена стойност, намалена с последващо начислените амортизации и натрупаните загуби от обезценка.

Последващо задължението за лизинг се променя с:

- в посока на увеличение – с начислените лихвени суми;
- в посока на намаление – с плащанията на вноските (лихви и главници), и
- преизчисления на стойността на задължението поради промени в гарантираната остатъчна стойност, промени в бъдещите лизингови плащания поради промяна в прилагания индекс или процент, използван за изчисляване на лизинговите плащания, промени в срока на лизинга и промени в оценката на опцията за придобиване на актива.

Всички корекции на задължението за лизинг коригират и актива „право на ползване“, а ако той е напълно амортизиран се отчитат като текущ разход в текущата печалба или загуба.

Лизингодател

Наемодателят продължава да притежава съществена част от всички рискове и стопански изгоди от собствеността върху дадения актив. Поради това този актив продължава да е включен в състава на неговите имоти, машини и оборудване като амортизацията му за периода се включва в текущите разходи на лизингодателя.

Приходът от наеми от оперативен лизинг се признава на базата на линейния метод в продължение на срока на съответния лизинг. Първоначално направените преки разходи във връзка с договарянето и уреждането на оперативния лизинг, се добавят към балансовата стойност на отдадените активи и се признават на базата на линейния метод в продължение на срока на лизинга.

3.20. Управление на финансовите рискове

В хода на обичайната си дейност дружествата от групата могат да бъдат изложени на различни финансови рискове, най – важните, от които са: пазарен (включващ валутен риск, риск от промяна на справедливата стойност и ценови риск), кредитен риск, ликвиден риск и риск на лихвено – обвързани парични потоци. Финансовите рискове текущо се идентифицират, измерват и наблюдават с помощта на различни контролни механизми, за да се определят адекватни цени на продукцията (стоките) и услугите предоставяни от групата и да се оценят адекватно формите на поддържане на свободните ликвидни средства, без да се допуска неоправдана концентрация на даден риск.

3.21. Оценяване по справедлива стойност

В хода на обичайната си дейност дружествата от групата могат да бъдат изложени на различни финансови рискове, поради което някои от активите и пасивите на дружествата се оценяват и представят по справедлива стойност за целите на финансовото отчитане. Оценките се извършват като се използват два подхода а именно:

- на повтаряща се база за категориите „финансови активи на разположение за продажба“, предоставените и получени заеми (независимо дали са банкови или от трети лица), търговски вземания, други вземания и задължения, вземания и задължения за финансов лизинг;
- на неповтаряща се база нефинансови активи като имоти, машини и оборудване.

Справедливата стойност е цената която би била получена при продажбата на даден актив или платена при прехвърлянето на пасива обичайна сделка между независими пазарни участници на датата на оценяване. Справедливата стойност е изходяща цена и се базира на предположението, че операцията по продажбата ще се реализира на основен пазар за този актив или пасив или друг най-изгоден пазар, който може да бъде приравнен като основен.

Измерването на справедливата стойност на нефинансовите активи е базирано на предположението за най-ефективно възможно използване на актива което е изходната точка на оценъчната техника.

Групата прилага следните оценъчни техники:

- пазарния подход;
- приходния подход;
- разходния подход,

като най-често прилаганите техники са директни. Ползват се и подхода за пазарните аналози и дискутираните парични потоци за достоверно отчитане на приложената оценъчна техника към момента на оценяване.

Справедливата стойност на всички активи и пасиви, които се оценяват и/или оповестяват във финансовия отчет по справедлива стойност се категоризират в рамките на йерархията на справедливата стойност а именно:

- Ниво 1 – котиран (некоригиран) пазарен цени на активен пазар за идентични активи или пасиви;
- Ниво 2 – оценъчни техники, при които се използват входящи данни, които са различни от директно котиран цени, но са пряко или косвено достъпни за наблюдение;
- Ниво 3 – оценъчни техники, при които се използват входящи данни в значителната си част са ненаблюдаеми.

Дружествата от групата прилагат основно справедливата стойност на Ниво 2 и Ниво 3.

Използват се и външни експерти за оценка на активите и пасивите за оценка по справедлива стойност на интервали определени от ръководствата на дружествата от групата за съответната категория активи, като входящите данни и измервания са обект на обсъждане и координиране.

Финалните оценки на справедливата стойност подлежат на одобрение от ръководствата на дружествата от групата.

3.22. Преценки от определящо значение при прилагане счетоводната политика на дружествата от икономическа група „Арсенал“. Ключови приблизителни оценки и предположения с висока несигурност.

Оценка на справедливата стойност на финансовите инструменти

Когато справедливата стойност на финансовите активи и финансовите пасиви, отчетени в отчета за финансовото състояние, не може да бъде получена на база котиран цени на активни пазари, тяхната справедлива стойност се определя чрез използване на други оценъчни модели и техники, включително модела на дисконтираните парични потоци. Използваната входяща информация в тези модели се събира от от наблюдавани пазари, където това е възможно, но когато това не може да бъде направено, за определянето на справедливите стойности предполага приложението на определена степен на преценка. Такава преценка включва разглеждането, анализа и оценката за входящите данни като например, за ликвиден риск, кредитен риск и волатилност. Промените в предположенията за тези фактори могат да повлияят върху размера на отчетената справедлива стойност на финансовите инструменти.

Изчисление на очаквани кредитни загуби за предоставени заеми и гаранции, търговски вземания и активи по договори с клиенти

Измерването на очакваната кредитна загуба за финансови активи, отчитани по амортизирана стойност (предоставени заеми, вземания и активи по договори с клиенти), както и за предоставени финансови гаранции е област, която изисква използването на комплексни модели и съществени предположения за бъдещи икономически условия и кредитно поведение на клиенти и длъжници (например вероятността контрагентите да не изпълнят задълженията си и произтичащите от тях загуби).

За прилагането на тези изисквания ръководствата на дружествата от групата правят редица съществени преценки, като: а) определяне на критерии за идентифициране и оценка на значително увеличение на кредитния риск; б) избор на подходящи модели и предположения за измерване на очакваните кредитни загуби; в) формиране на групи от сходни финансови активи (портфейли) за целите на измерването на очакваните кредитни загуби, г) установяване и оценка за зависимостта между историческите проценти на просрочие и поведението на определени макропоказатели, за да се отразят ефектите от прогнозите за тези макропоказатели в бъдеще при изчисленията на очакваните кредитни загуби.

4. ПРИХОДИ ОТ ДОГОВОРИ С КЛИЕНТИ

ПОЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ КЪМ ГОДИШНИЯ КОНСОЛИДИРАН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

	Периода, приключващ на 31.12.2021	Периода, приключващ на 31.12.2020
Продажби на продукция	373 420	357 737
Приходи от продажба на стоки	56 464	21 293
Продажби на услуги	6 054	2 163
Общо:	435 938	381 193

Приходите от продажби на продукция и стоки могат да се анализират по следните критерии както следва:

- по пазари

	Периода, приключващ на 31.12.2021	Периода, приключващ на 31.12.2020
Продажби за външен пазар	81,68%	69,07%
Продажби за вътрешен пазар	18,32%	30,93%
	100,00%	100,00%

- по продукти

	Периода, приключващ на 31.12.2021	Периода, приключващ на 31.12.2020
А.Гражданска продукция	0,70%	0,90%
Б.Специална продукция	99,30%	99,10%
	100,00%	100,00%

За 2021 г. приходите от наем възлизат на 326 хил. лв., а за 2020 г. съответно на 357 хил. лв. Те са отразени в приходи от предоставени услуги на клиенти.

5. ДРУГИ ДОХОДИ

Другите доходи включват:

	Периода, приключващ на 31.12.2021	Периода, приключващ на 31.12.2020
Приходи от продажба на стоково-материални запаси	8 311	9 621
Отписани задължения	1 407	323
Други в т.ч.:	30 621	16 962
- приходи от полезни отпадания	1 888	1 618
- приходи от глоби, неустойки	86	323
- приходи от комп.отпуски, провизии за задължения и др.	556	1 596
- финансираня	28 091	13 425
Общо:	40 339	26 906

По „финансирания“ през 2017 г. дружеството „Арсенал“ АД е сключило договор по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ с 80 % стойност на финансирането и 20 % самоучастие на дружеството. Проектът е приключен през 2018 г., когато са верифицирани разходи за 405 хил. лв. /в т.ч. 324 хил. лв. финансиране и 81 хил. лв. - самоучастие/ и започва отчитането на признатите приходи по оперативната програма. През 2018 г. са отчетени 292 хил. лв. приходи от финансирането по проекта. В следващи отчетни периоди ще бъдат признати приходи от финансиране за 32 хил. лв. съобразно отчитаните амортизации на закупените по проекта активи. Съответно през 2021 г. са признати приходи по оперативната програма в размер на 6 хил. лв. от амортизации на активи.

Във връзка с възникналата пандемия от Ковид 19, като финансиране от правителството, по ПМС 151/ 3.07. 2020 г. - мярка 60/40 за запазване на работните места е получена финансова компенсация в размер на 21 402 хил. лв. за възнаграждения и 4 601 хил. лв. за осигуровки.

Във връзка с нарастналата стойност на енергийните източници, са отчетени компенсационни от правителството за електроенергия за 2021г : по РМС 739/26.10.2021г в размер на 1 307 хил. лв. и по РМС 15/20.01.2022 г.- 775 хил. лв.

6. ИЗМЕНЕНИЕ НА ЗАПАСИТЕ ОТ ПРОДУКЦИЯ И НП

Измененията на запасите от продукция и незавършено производство включват:

	Периода, приключващ на 31.12.2021	Периода, приключващ на 31.12.2020
Изменение на запасите от готова продукция	26 189	28 960
Изменение на запасите от незавършено производство	(6 779)	12 695
	19 410	41 655

7. ДРУГИ СУМИ С КОРЕКТИВЕН ХАРАКТЕР

Другите суми с корективен характер включват балансовата стойност на продадени активи и разходите за придобиване на ДА, като се състоят от:

	Периода, приключващ на 31.12.2021	Периода, приключващ на 31.12.2020
Стоки	(36 529)	(22 798)
Стоки в търговски обекти	(863)	(658)
Материали и дълготрайни активи	(2 834)	-
Разходи за придобиване на ДА	5 068	3 903
Общо:	(35 158)	(19 553)

8. РАЗХОДИ ЗА МАТЕРИАЛИ

Разходите за материали се състоят от разходи за:

	Периода, приключващ на	Периода, приключващ на
	31.12.2021	31.12.2020
Основни материали	77 910	68 264
Спомагателни материали	4 372	4 209
Електрическа енергия	17 817	9 245
Горивно-смазочни материали	6 385	3 721
Други материали	1 625	1 109
Общо:	108 109	86 548

9. РАЗХОДИ ЗА ВЪНШНИ УСЛУГИ

Разходите за външни услуги са както следва:

	Периода, приключващ на	Периода, приключващ на
	31.12.2021	31.12.2020
Телефони, пощенски и куриерски	149	149
Юридически услуги	54	126
Абонамент	38	13
Местни данъци и такси	718	707
Застраховки	1 397	1 084
Услуги във връзка с продажба на продукция	30 446	14 127
Други /услуги за производството, поддръжка ДМА/	11 575	12 001
Реклама, съобщения, обяви	495	338
Общо:	44 872	28 545

Други разходи за външни услуги в текущата година основно са ремонт и обслужване на ДМА – 1 941 хил. лв.; други услуги за производство и управление – 7 076 хил. лв.

Други разходи за 2020 г. за външни услуги са ремонт и обслужване на ДМА – 3 868 хил. лв.; други услуги за производство и управление – 8 133 хил. лв.

10. РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛА

Разходите за персонала включват:

Периода, приключващ на	Периода, приключващ на
---------------------------	---------------------------

ПОЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ КЪМ ГОДИШНИЯ КОНСОЛИДИРАН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

	31.12.2021	31.12.2020
Възнаграждения	117 691	122 303
Разходи за осигуровки	23 121	23 734
Общо:	140 812	146 037

11. ДРУГИ РАЗХОДИ

Другите разходи се състоят от разходи за:

	Периода, приключващ на 31.12.2021	Периода, приключващ на 31.12.2020
Командировки	1 425	489
Данъци върху разходите по ЗКПО	341	399
Лихви и глоби за просрочие на задължения към бюджета	214	97
Обезщетения по Кодекса на труда	385	594
Други	16 748	12 564
Общо:	19 113	14 143

В позиция "Други" са включени следните по - съществени разходи:

- брак на материални запаси – 5 148 хил. лв., (за 2020 г. – 2 929 хил. лв.);
- разходи за ваучери за храна – 6 246 хил.лв., (за 2020 г. – 5 674 хил. лв.);
- разходи за обезценка, дарения, отписани вземания, стипендии и др.- 1 432 хил. лв., (за 2020 г. – 747 хил. лв);
- в съответствие с МСС 19, за 2021 г. в „Арсенал“ АД са отчетени разходи за провизии както следва:
 - обезщетения при пенсиониране на работници и служители на дружеството - сума в размер на 1 129 хил. лв. (997 хил. лв. – за 2020 г.).
 - отчетени разходи по натрупващи се компенсируеми отпуски за неползван, полагащ се за годината платен годишен отпуск - сума в размер на 2 612 хил. лв. (2 087 хил. лв. за 2020 г.).

12. НЕТНИ ФИНАНСОВИ ПРИХОДИ/РАЗХОДИ

Нетните финансови приходи/разходи са в размер на 2 934 хил. лв. за 2021 г. и (2 848) хил. лв. за 2020 г. и по видове могат да се анализират, както следва:

	Периода, приключващ на 31.12.2021 г.	Периода, приключващ на 31.12.2020 г.
Година	Хил. лв.	Хил. лв.
Приходи от лихви	8	6

ПОЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ КЪМ ГОДИШНИЯ КОНСОЛИДИРАН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

Разходи за лихви	(2)	(18)
Нетни приходи/разходи от лихви	6	(12)
Разходи от промяна на валутни курсове	(4 839)	(4 523)
Приходи от промяна на валутни курсове	9 206	3 194
Нетни приходи/разходи от курсови разлики	4 367	(1 329)
Други финансови разходи	(1 439)	(1 507)
Нетни финансови приходи/разходи	2 934	(2 848)

Другите финансови разходи представляват банкови такси и разноси.

Разходите за лихви в размер на 2 хил. лв. (2020 г. – 18 хил. лв.) са по лизингови договори на дружествата от групата. Дружествата от групата са обосновавали размер на 2% годишна лихва за срока на договорите за лизинг на база „Прогноза на БНБ за основни макроекономически показатели за 2019-2021 г.“ и средносрочната бюджетна прогноза на МФ за същия период.

13. РАЗХОДИ ЗА ДАНЪЦИ

Разходът за данък е както следва:

	Периода, приключващ на	Периода, приключващ на
	31.12.2021	31.12.2020
Текущ разход за данък върху облагаемата печалба	(13 323)	(12 734)
Приход от отсрочени данъци от възникващи и усвоени временни разлики през текущия период	(443)	(346)
Разход за данъци, нетно	(13 766)	(13 080)

14. НЕТНА ПЕЧАЛБА/ЗАГУБА СЛЕД ОБЛАГАНЕ С ДАНЪЦИ

Дружество	Печалба			Загуба			Нетна Стойност
	Общо	Мнозинство	Малцинство	Общо	Мнозинство	Малцинство	
"Арсенал" АД	124 158	123 910	248				123 910
"Арсенал - 2000" АД				(5 925)	(5 925)		(5 925)
"Балканроуз трейдинг" ЕООД				(3)	(3)		(3)
"Балкански ловен" ЕООД				(8)	(8)		(8)
"Арсенал Трейдниг" ЕООД				(24)	(24)		(24)
"Медицински център – Арсенал" ЕООД				(8)	(8)		(8)
Общо:	124 158	123 910	248	(5 968)	(5 968)		118 190

ПОЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ КЪМ ГОДИШНИЯ КОНСОЛИДИРАН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

Начислена за периода Отписана амортизация		2 498	14 854	391	591		18 314
			(748)	(43)	(144)		(535)
31.12.2021		41 334	181 503	7 357	7 298		237 492
ПРЕНОСНА СТОЙНОСТ КЪМ 31. ДЕКЕМВРИ 2020	33 968	26 457	43 615	826	1 469	20 973	127 308
ПРЕНОСНА СТОЙНОСТ КЪМ 31. ДЕКЕМВРИ 2021	35 053	31 651	37 017	881	1 358	32 551	138 511

Преоценка**Преглед за обезценка**

Към 31.12.2021 г. е направен преглед за обезценка на дълготрайните материални активи. На базата на този преглед ръководствата на дружествата от групата са преценили, че не са налице индикатори за обезценка.

Други данни:**За „Арсенал-2000“ АД**

Дружеството е предоставило под наем материални дълготрайни активи с преносна стойност към 31.12.2021 г. в размер на 7 241 хил. лв. (към 31.12.2020 г. - 8 783 хил. лв.), за тези активи през отчетния период (2021 г.) е начислена амортизация на стойност 5 069 хил. лв. (за 2020 г. - 8 515 хил. лв.). Отчетните приходи от наем за 2021 г. са в размер на 14 220 хил. лв. (13 213 хил. лв. за 2020 г.).

Към 31.12.2021 г. разходите за придобиване на ДА са в размер на 12 310 хил. лв., разпределени, както следва:

- 9 089 хил. лв. – център машини невъведени в експлоатация;
- 103 хил. лв. софтуер за управление на продажбите невъведен в експлоатация;
- 2 747 хил. лв. - преси невъведени в експлоатация;
- 371 хил. лв. – измервателни машини.

Към 31.12.2020 г. разходите за придобиване на ДА са в размер на 10 309 хил. лв., разпределени, както следва:

- 815 хил. лв. - линия за твърдо анодиране невъведена в експлоатация;
- 7 153 хил. лв. – център машини невъведени в експлоатация;
- 103 хил. лв. софтуер за управление на продажбите невъведен в експлоатация;
- 2 236 хил. лв. - маслохидравлична преса невъведена в експлоатация;
- 2 хил. лв. - технически каталог.

За „Арсенал“ АД

Към 31.12.2021 г., съгласно договор за наем от 1.01.2021 г., движимите и недвижими активи на почивна база гр. Несебър, са предоставени за възмездно ползване. Недвижимият имот, състоящ се от: сграда почивна станция, столова с кухня и лоби-бар и движими активи-представляващи съоръжения и стопански инвентар е на обща балансова стойност 1 762 хил. лв. Той не се отчита като инвестиционен, тъй като доходите от наем за 2021 г. са несъществена сума в общия размер на приходите.

Към 31.12.2021 г. има учредени тежести върху дълготрайни материални активи собственост на дружеството:

- ипотека на недвижим имот (земя и сгради) – с.Шейново;
 - ипотека на недвижим имот (земя и сгради) – Дом на културата „Арсенал“;
 - ипотека на недвижим имот (сгради) – 6 броя сгради на територията на Основна площадка на „Арсенал“ АД, подробно описани с идентификатори по кадастър в НА за ипотека № 214/12.01.2021 г.;

- особен залог по реда на ЗОЗ - ДМА и стоково-материални запаси.

Към 31.12.2021 г., в състава на дълготрайните материални активи са включени активи, които са напълно амортизирани, но продължават да се използват в стопанската дейност, с отчетна стойност в размер на 149 580 хил. лв. (31.12.2020 г. – 100 122 хил.лв.).

Към 31.12.2021 г. в „Разходи за придобиване на дълготрайните материални активи“ са включени:

-разходи за придобиване на сгради и строителни съоръжения – 16 312 хил. лв.;
 -разходи за придобиване на машини и оборудване – 3 239 хил. лв.;
 -други разходи за придобиване на дълготрайни материални активи – 690 хил.лв.

Към 31.12.2020 г. в „Разходи за придобиване на дълготрайните материални активи“ са включени:

-разходи за придобиване на сгради и строителни съоръжения – 7 067 хил. лв.;
 -разходи за придобиване на машини и оборудване – 3 407 хил. лв.;
 -други разходи за придобиване на дълготрайни материални активи – 190 хил.лв.

За „Арсенал Трейдинг“ ЕООД

Дружеството е предоставило под наем дълготрайни материални активи – транспортни средства /леки автомобили/ при условията на оперативен лизинг с преносна стойност към 31.12.2021 г. в размер на 121 хил. лв. (към 31.12.2020 г. - 233 хил. лв.). За тези активи през отчетния период (2021 г.) е начислена амортизация в размер на 107 хил. лв. (125 хил. лв. за 2020 г.). Отчетените приходи от наем за 2021 г. са в размер на 176 хил. лв. (178 хил. лв. за 2020 г.).

Дъщерните дружества „Балканроуз Трейдинг“ ЕООД и „Медицински център Арсенал“ ЕООД не са предоставили под наем дълготрайни материални активи.

АКТИВИ „ПРАВО НА ПОЛЗВАНЕ“

По мнение на ръководствата на дружествата от групата като база за признаване на актив „право на ползване“ е приет десеткратния размер за активите с право на ползване т.е. всички лизингови плащания по конкретния договор за оперативен лизинг са на стойност равна или по-висока от 100 хил. лева.

Всички лизингови плащания по договори с кратък срок (до 12 месеца) и стойност под 100 хил. лв. се отчитат като текущи разходи на линеен принцип през периода на договора.

Към 31.12.2021 г. и 31.12.2020 г. активите „право на ползване“ представляват отдадено при условията на оперативен лизинг имущество, както следва:

	Общо /хил. лв./
ОТЧЕТНА СТОЙНОСТ	
КЪМ 1 ЯНУАРИ 2020	594
Придобити	-
Отписани	-
31.дек.20	594
Придобити	-

Отписани	594
31.дек.21	-
НАТРУПАНА АМОРТИЗАЦИЯ	
КЪМ 1 ЯНУАРИ 2020	198
Начислена за периода	198
Отписана Амортизация	-
31.дек.20	396
Начислена за периода	198
Отписана Амортизация	594
31.дек.21	-
ПРЕНОСНА /БАЛАНСОВА/ СТОЙНОСТ КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 2020	198
ПРЕНОСНА /БАЛАНСОВА/ СТОЙНОСТ КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 2021	-

16. НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ

Движението на нематериалните активи е, както следва:

	Прива върху собственост	Програмни продукти	Други	Общо
ОТЧЕТНА СТОЙНОСТ				
КЪМ 1 ЯНУАРИ 2020	1 070	4 975	1 782	7 797
Придобити	2	5	261	268
Отписани			(2)	(2)
31.дек.20	1 072	4 980	2 011	8 063
Придобити	18	15	34	67
Отписани	(7)		(69)	(71)
31 ДЕКЕМВРИ 2021	1 088	4 995	1 976	8 059
НАТРУПАНА АМОРТИЗАЦИЯ				
КЪМ 1 ЯНУАРИ 2020	1 054	4 823	1 482	7 359
Начислена за периода	4	113	55	212
Отписана амортизация				
31.дек.20	1 058	4 976	1 537	7 571
Начислена за периода	5	5	78	88
Отписана амортизация	(2)			(2)
31.дек.21	1 061	4 981	1 615	7 657
ПРЕНОСНА СТОЙНОСТ КЪМ				
31.дек.20	14	4	474	492

ПРЕНОСНА
СТОЙНОСТ КЪМ

27

14

361

402

З.Лек.21

Към 31.12.2021 г. е направен преглед за обезценка на дълготрайните нематериални активи. На базата на този преглед ръководствата на дружествата са преценили, че не са налице индикатори за обезценка.

Нематериалните активи, представени в консолидирания отчет за финансовото състояние се използват в дейността на дружествата и се очаква да носят бъдещи икономически ползи.

17. ИНВЕСТИЦИИ В АСОЦИИРАНИ И ДРУГИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Към 31 декември 2021 г. и 31 декември 2020 г. дружествата от групата нямат инвестиции в асоциирани предприятия и други дружества.

18. АКТИВИ ПО ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ

Активите по отсрочени данъци са формирани както следва:

	Към 31.12.2021	Към 31.12.2020
Начислени провизии за неизползван отпуск	309	252
Обезценка на вземания	36	11
Обезценка на материали	306	316
Обезценка на готова продукция	401	408
Обезценка на незавършено производство	365	435
Обезценка на инвестиционни имоти	81	81
Обезценка на стоки	39	40
Доходи при напускане	372	308
Неизплатени възнаграждения на ФЛ	613	911
Амортизации на ДА по ЕФ	1	2
Обезценка на разходи за придобиване на активи	120	302
Данъчна временна разлика от данъчни загуби	7	5
Активи по оперативен лизинг	3	27
Общо:	2 653	3 098

Към 31 декември 2021 г., респ. към 31 декември 2020 г. групата признава активи по отсрочени данъци, възникнали в резултат от начислени данъчни ефекти върху намалени временни разлики. Данъчните ефекти от признатите активи по отсрочени данъци са отразени и в консолидирания отчет за всеобхватния доход.

При признаването на отсрочените данъчни активи е взета предвид вероятността отделните разлики да имат обратно проявление в бъдеще или в следващ период и възможностите на дружествата от групата да генерират данъчна печалба.

Ефектът от изменението в консолидирания отчет за всеобхватния доход е в размер на (443) хил. лв. / (346) хил. лв. за 2020 г. / намаление.

19. МАТЕРИАЛНИ ЗАПАСИ

Материалните запаси са формирани, както следва:

	Към 31.12.2021	Към 31.12.2020
Материали	122 906	124 657
Незавършено производство	211 910	223 071
Готова продукция	272 746	248 670
Стоки за препродажба	13 147	14 099
Преработени м-ли/стоки	2 049	6
Стоки в търговски обекти	2 229	1 405
Хранителни продукти	67	70
Общо:	625 054	611 978

Извършени са инвентаризации на всички материални запаси, резултатите от които са отразени в настоящия консолидиран годишен финансов отчет. Ежегодно към датата на отчета в дружествата от групата се извършва анализ на обездвижените материални запаси с оглед необходимостта от извършването на обезценка. Извършен е преглед за обезценка, изхождайки от критериите: година на придобиване, нетна реализируема стойност, възможност за реализация на изделията, за които са предназначени и не е констатирана необходимост от допълнителна обезценка за 2021 г.

20. ТЪРГОВСКИ И ДРУГИ ВЗЕМАНИЯ

Търговските и други вземания са както следва:

	Към 31.12.2021	Към 31.12.2020
Вземания от търговски клиенти и доставчици	118 335	21 003
Други	5 076	1 022
Съдебни и присъдени	17	120
Предплатени разходи	270	277
Данъци за възстановяване	7 043	6 657
Общо:	130 741	29 079

„Вземанията от търговски клиенти и доставчици“ включват:

- вземания от търговски клиенти – 104 680 хил. лв. / 10 700 хил. лв. към 31.12.2020 г. /;
- авансови плащания към доставчици в размер на 13 655 хил. лв. / 10 303 хил. лв. към 31.12.2020 г. / за платени недоставени материали, стоки и машини.

„Други“ - най-същественото е вземане по разчет за ваучери за храна на стойност 3 364 хил. лв. към 31.12.2021 г. Тук са отнесени и: вземане от „Дунарит“ АД по договор от 30.10.2014 г. в размер на 598 хил. лв. /848 хил. лв. – към 31.12.2020 г./; предплащания във връзка с участието на дружествата в изложения – 701 хил. лв. /630 хил. лв. към 31.12.2020 г./ и други вземания с текущ характер за 413 хил. лв. /174 хил. лв. към 31.12.2020 г./.

В „Предплатените разходи“ към 31.12.2021 г. са включени авансово платени суми за абонаменти в размер на 18 хил. лв. /14 хил. лева към 31.12.2020 г./ и за застраховки – 252 хил. лв. /263 хил. лева към 31.12.2020 г./, които съгласно политиката на дружествата участват във формирането на бъдещите икономически изгоди, чрез прилагане на принципа на съпоставимостта (касаат изгоди, възникващи в следващия отчетен период).

Към 31.12.2021 г. данъците за възстановяване включват:

- ДДС за възстановяване /месец декември 2021 г./ – 4 056 хил. лв.;
- Акциз за възстановяване – 2 987 хил. лв.

Към 31.12.2020 г. данъците за възстановяване са: корпоративен данък – 462 хил. лв.; ДДС за възстановяване /месец декември 2020 г./ – 856 хил. лв. и акциз за възстановяване – 5 339 хил. лв.

21. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ

Паричните средства включват:

	Към 31.12.2021	Към 31.12.2020
Парични средства в лева	37 826	14 079
Парични средства във валута	77 782	127 129
Блокирани парични средства по издадени банкови гаранции	9 937	11 737
Общо парични средства:	125 545	152 945

Паричните средства във валута са преоценени по заключителния курс на БНБ към 31.12.2021 г. (31.12.2020 г.), в съответствие с изискванията на МСС 21.

22. КАПИТАЛ, ОТНАСЯЩ СЕ ДО ПРИТЕЖАТЕЛИТЕ НА СОБСТВЕН КАПИТАЛ НА ДРУЖЕСТВОТО МАЙКА

Акционерен капитал

Дружеството - майка „Арсенал – 2000“ АД е регистрирано със записан основен капитал в размер на 1 546 хил. лв., състоящ се от 1 546 083 обикновени поименни акции с право на глас с номинална стойност 1 лев всяка.

Акционерната структура на дружеството към 31 декември 2021 г. може да се представи както следва:

- 1 546 078 бр. - акции на 2 638 броя физически лица;
- 5 бр. - акции на 1 брой юридическо лице.

Притежателите на обикновени акции имат право на дивидент и да гласуват с един глас за всяка акция, която притежават на Общите събрания на дружеството. Всички акции са равнопоставени по отношение на остатъчните активи.

Резерви	Към 31.12.2021	Към 31.12.2020
---------	-------------------	-------------------

ПОЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ КЪМ ГОДИШНИЯ КОНСОЛИДИРАН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

Резерви	55 544	55 544
Консолидационни резерви	729 758	647 115
Общо:	785 302	702 659
Натрупана печалба		
Текущ резултат на групата	117 942	112 866
Неконтролиращо участие		
Неконтролиращо участие	1 494	1 395
Текущ резултат малцинствено уч.	248	251
Общо:	1 742	1 646

23. ТЪРГОВСКИ И ДРУГИ НЕТЕКУЩИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Като нетекущи търговски и други задължения, дружеството майка отчита задължения по разчети за гаранции в размер на 168 хил. лв. към 31.12.2021 г. /80 хил. лв. към 31.12.2020 г./.

24. ПРОВИЗИИ

Към 31 декември 2021 г. дружествата от групата са направили оценка на сумата на очакваните разходи за персонала при настъпване на пенсионна възраст. Общата сума на задълженията включва плащанията при прекратяване на трудовото правоотношение след придобиване на право на пенсия за възраст и стаж, както и поради болест.

Съгласно изискванията на Кодекса на труда и Колективния трудов договор (КТД) в дъщерно дружество „Арсенал“ АД при прекратяване на трудовото правоотношение, след като работникът или служителът е придобил право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, дружествата от групата са задължени да му изплатят обезщетение в двукратен размер на brutното месечно трудово възнаграждение, ако трудовия му стаж при работодателя е до 10 години или в шесткратен размер на brutното трудово възнаграждение, ако трудовия му стаж при работодателя е над 10 години.

Освен това, при преждевременно пенсиониране поради нетрудоспособност, персоналот има право на обезщетение в размер до две месечни brutни работни заплати.

Изчислението на размера на тези задължения налага участието на квалифицирани актюери, за да може да се определи тяхната сегашна стойност към датата на отчета, по която те се представят в консолидирания отчет за финансовото състояние, коригирана с размера на непризнатите актюерски печалби и загуби, а респ. изменението в стойността им, вкл. признатите актюерски печалби и загуби – в консолидирания отчет за всеобхватния доход. Предвид опита на ръководствата на дружествата от групата и специфичния предмет на дейност на компанията - майка и дъщерното дружество „Арсенал“ АД, изчисленията са направени от предприятията.

Към 31.12.2021 г., в „Арсенал“ АД провизиите за задължения за обезщетения при пенсиониране на работници и служители на дружеството са представени като текущи – 1 558 хил. лв. и нетекущи – 2 108 хил. лв. (към 31.12.2020 г. – текущи – 1 231 хил. лв., нетекущи – 1 808 хил. лв.).

Към 31.12.2021 г. в провизиите са включени и отчетените от компанията-майка „Арсенал-2000“ АД задължения за доходи при напускане в размер на 58 хил. лв. (към 31.12.2020 г. 39 хил. лв.).

По откритите заведени съдебни дела срещу „Арсенал“ АД /3 броя за 2021 г.; 4 броя за 2020 г./, ръководството е преценило, че на настоящия етап не е налице вероятност и няма рискове за негативен изход от тях и поради това не са признати провизии за задължения по съдебни дела в отчета за финансовото състояние към 31 декември 2021 г. на дъщерното дружество.

25. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА И ОСИГ. ПРЕДПРИЯТИЯ

	Към 31.12.2021	Към 31.12.2020
Задължения към персонала	13 509	14 544
Задължения към осигурителни предприятия	2 881	3 146
Общо:	16 390	17 690

26. ТЪРГОВСКИ И ДРУГИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

	Към 31.12.2021	Към 31.12.2020
Задължения към доставчици и клиенти	88 832	78 968
Текуща част от „задължение за лизинг“ по актив с право на ползване /имущество/	-	202
Данъчни задължения	3 717	3 383
Приходи от финансиране	15	20
Други краткосрочни задължения	3 528	2 960
Провизии за задължения	1 558	1 231
Общо:	97 650	86 764

Задълженията към доставчици и клиенти основно са формирани от получени аванси от клиенти на дъщерно дружество „Арсенал“ АД в размер на 74 321 хил. лв. /към 31.12.2020 г. 71 661 хил. лв/. Получените аванси във валута се отчитат по историческа стойност, съгласно МСС 21. Авансите са обвързани с поръчки за производство и продажба на продукция за съответните клиенти.

Дружествата от групата уреждат задълженията към своите доставчици между 30 и 180 дни от датата на възникване, според клаузите на съответния договор.

Задълженията към доставчици във валута са преоценени на заключителния курс на БНБ към 31.12.2021 г. (31.12.2020 г.), в съответствие с изискванията на МСС 21.

Към 31.12.2021 г. и 31.12.2020 г. групата отчита следните данъчни задължения:

Година	Периода, приключващ на 31.12.2021 г.	Периода, приключващ на 31.12.2020 г.
Данък върху разходите	341	324
Разчети за данък върху дох.ф.лица	1 256	2 374
Данък добавена стойност за внасяне	1 257	659
Корпоративен данък	863	26

Общо Данъчни задължения	3 717	3 383
-------------------------	-------	-------

Приходите от финансираня към 31.12.2021 г. са в размер на 15 хил. лв. /20 хил. лв. към 31.12.2020 г./ . Те представляват отразен отсрочен приход с размера на финансирането по договор по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ в дъщерно дружество „Арсенал“ АД.

Други краткосрочни задължения включват удържки от работни заплати и други текущи начисления свързани с персонала в размер на 727 хил. лв. /към 31.12.2020 г. - 710 хил. лв./ и задължения по застрахователни полици в размер на 114 хил. лв. /към 31.12.2020 г. - 134 хил. лв./.

В други краткосрочни задължения в компанията-майка „Арсенал-2000“ АД са посочени и задължения свързани със записани дялови вноски на стойност 2 687 хил. лв. /към 31.12.2020 г. - 2 116 хил. лв./.

В провизии за задължения са включени текущата част от провизиите за задължения за обезщетения при пенсиониране на работници и служители на „Арсенал“ АД в размер на 1 558 хил. лв. /1 231 хил. лв. към 31.12.2020 г./.

27. ЦЕЛИ И ПОЛИТИКА НА РЪКОВОДСТВОТО ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА

27.1. Валутен риск

По-голямата част от сделките на групата се осъществяват в български лева и евро, чийто курс е фиксиран към курса на лева. Чуждестранните трансакции, деноминирани в щатски долари, излагат групата на валутен риск, но те са сведени до минимум през 2021 г.

За да сведе до минимум риска от промяна на валутния курс, групата е преминала от доларови в еврови цени към основните си контрагенти. Не е налице концентрация на валутен риск.

27.2. Лихвен риск

Политиката на дружествата от групата е насочена към минимизиране на лихвения риск. Към 31 декември 2021 година дружествата от групата нямат банкови заеми.

27.3. Ценови риск

С цел управление на ценовия риск, се заявяват доставки на необходимите материали предварително и по тримесечия, договарят се цените на тези услуги, за които това е възможно и съответно се сключват договори за цялата финансова година. Дружествата от групата разполагат с тримесечни и шестмесечни финансови планове в годишен аспект и дългосрочни планове до 3 годишен период. Тримесечно се следи за изпълнение на плановете.

27.4. Кредитен риск

Излагането на кредитен риск е ограничено до размера на балансовата стойност на търговските и кредитни вземания. Същите са представени в консолидирания отчет за финансовото състояние в нетен размер, след приспадане на начислените обезценки по рискови вземания.

Няма значителна концентрация на кредитен риск. Политиката на групата е, че отсрочени плащания се предлагат само на клиенти, които имат дълга история и търговско сътрудничество с дружествата, добро финансово състояние и липса на нарушения при спазването на кредитните условия. За останалата част от клиентите, продажбите се извършват след получаване на плащането или при условията на акредитивно плащане.

27.5. Ликвиден риск

Провежда се консервативна политика по управление на ликвидността като внимателно се следят плащанията по погасителните планове на дългосрочните финансови задължения, както и изходящите парични потоци, възникващи в хода на оперативната дейност. Потребностите от ликвидни средства се следят за различни времеви периоди – ежедневно и ежеседмично, както и на базата на 30-дневни прогнози, а в дългосрочен план – за периоди от 180 и 360 дни.

27.6. Справедливи стойности

Справедливата стойност най-общо представлява сумата, за която един актив може да бъде разменен или едно задължение да бъде изплатено при нормални условия на сделката между независими, желаещи и информирани контрагенти. Политиката на дружествата е да оповестяват във финансовите си отчети справедливата стойност на финансовите активи и пасиви, най-вече за които съществуват котировки на пазарни цени.

Справедливата стойност на финансовите инструменти, които не се търгуват на активни пазари се определя чрез оценъчни методи, които се базират на различни оценъчни техники и предположения на ръководствата на дружествата, направени на база пазарните условия към края на отчетния период на база на нетната стойност на активите на дружествата като преценката на ръководствата е, че не са налице условия за обезценки. Котиран пазарен цени или котировки на дилъри за подобни инструменти се използват за дългосрочни дългове.

Концепцията за справедливата стойност предполага реализиране на финансови инструменти чрез продажба. В повечето случаи, особено по отношение на търговските вземания и задължения, кредитите и депозитите, дружествата очакват да реализират тези финансови активи и чрез тяхното цялостно обратно изплащане или респ. погасяване във времето. Затова те се представят по тяхната амортизируема стойност.

Също така голямата част от финансовите активи и пасиви са или краткосрочни по своята същност (търговски вземания и задължения, краткосрочни заеми), или са отразени в консолидирания отчет за финансовото състояние по пазарна стойност (предоставени банкови депозити, инвестиции в ценни книжа) и поради това тяхната справедлива стойност е приблизително равна на балансовата им стойност. Изключение от това правило са повече инвестициите в малцинствени участия, за които няма пазар и обективни условия за определяне по достоверен начин на тяхната справедлива стойност, поради което те са представени по цена на придобиване (себестойност). Търговските вземания са в размер на 118 335 хил. лв. и се класифицират изцяло в ниво III на класификацията, като е извършен преглед за обезценка от ръководствата на дружествата от групата към 31.12.2021 г. Търговските задължения също са оценени по тяхната настояща стойност и са в размера на 88 832 хил. лв. като попадат в ниво III на класификацията към 31.12.2021 г.

Доколкото все още не съществува достатъчно пазарен опит, стабилност и ликвидност за покупки и продажби на някои финансови активи и пасиви, за тях няма достатъчно и надеждни котировки на пазарни цени. Ръководствата на дружествата от групата считат, че при съществуващите обстоятелства, представените в консолидирания отчет за финансовото състояние оценки на финансовите активи и пасиви са възможно най-надеждни, адекватни и достоверни за целите на финансовата отчетност.

27.7. Пазарен риск

Анализът на приходите от продажби показва концентрация на продажбите и печалбата в ограничени географски сегменти и клиенти.

27.8. Управление на капиталовия риск

С управлението на капитала групата цели да създава и поддържа възможности да продължи да функционира като група от действащи предприятия и да осигурява съответната възвръщаемост на инвестираните средства на акционерите, стопански ползи на другите заинтересовани лица и участници в нейния бизнес, както и да поддържа оптимална капиталова структура, за да се редуцират разходите за капитала.

Компанията-майка текущо наблюдава осигуреността и структурата на капитала на база съотношението на задлъжнялост. Това съотношение се изчислява между нетния дългов капитал към общата сума на капитала. Нетният дългов капитал се определя като разлика между всички привлечени средства (краткосрочни и дългосрочни) така, както са посочени в консолидирания отчет за финансово състояние и паричните средства и парични еквиваленти. Общата сума на капитала е равна на собствения капитал и нетния дългов капитал.

В таблицата по-долу са представени съотношенията на задлъжнялост на база структурата на капитала към 31 декември 2021 г. и 31 декември 2020 г.:

	Към 31.12.2021 г.	Към 31.12.2020 г.
Общ дълг	116 374	106 381
Пари и парични еквиваленти	(125 545)	(152 945)
Нетен дълг	(9 171)	(46 564)
Общо собствен капитал	904 790	817 071
Общо собствен капитал и нетен дълг	895 619	770 507
Нетен дълг към капитал	(0.01)	(0.06)

Както е видно от представените данни задлъжнялостта за 2021 г. и 2020 г. е отрицателна величина, което определя групата като финансово стабилна.

28. ДРУГИ ОПОВЕСТЯВАНИЯ**28.1. НАЦИОНАЛНИ РЕЗЕРВИ И ВОЕННОВРЕМЕННИ ЗАПАСИ**

Дъщерното дружество „Арсенал“ АД има ангажменти по правителствена програма за Националния резерв и военновременните запаси като съхранител на материали и стоки и е заявило този ангажимент в индивидуалния си финансов отчет за 2021 г.

28.2. ПРОГРАМИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Резултат от целенасочените действия на ръководството на дъщерното дружество „Арсенал“ АД за опазване на околната среда са издадените комплексни разрешителни за експлоатация в съответствие с чл.117 от ЗООС.

Направените разходи за опазване на околната среда са в размер на 1 659 хил. лева (1 435 хил. лв. за 2020 г.).

Дейностите на останалите дружества от групата не оказват вредно въздействие върху екологичното равновесие на околната среда и за това в тях не са извършвани специални разходи свързани с нейното опазване.

28.3. СЪДЕБНИ ДЕЛА И АДМИНИСТРАТИВНИ ПРОИЗВОДСТВА

Към 31.12.2021 г. срещу дъщерното дружество „Арсенал“ АД има открити и заведени 3 броя съдебни дела /4 броя към 31.12.2020 г./ като очакванията на ръководството са да няма негативен ефект върху финансовия отчет на дружеството.

Останалите дружества от групата нямат действащи съдебни дела и административни производства.

28.4. АКТИВИ, ДАДЕНИ ЗА ОБЕЗПЕЧЕНИЕ, ЗАПИСИ НА ЗАПОВЕД И ГАРАНЦИИ

Към 31.12.2021 г. компанията-майка „Арсенал-2000“ АД е съдържник по договор за кредитна линия във връзка с търговски сделки. Заложеното имущество е с отчетна стойност 12 955 хил. лв.

Към 31.12.2021 г. дъщерното дружество „Арсенал“ АД има учредени тежести върху дълготрайни материални активи собственост на предприятието:

- ипотека на недвижим имот (земя и сгради) – с. Шейново;
- ипотека на недвижим имот (земя и сгради) - Дом на културата “Арсенал”;
- ипотека на недвижим имот (сгради) - 6 броя сгради на територията на Основна площадка на „Арсенал“ АД, подробно описани с идентификатори по кадастър в НА за ипотека № 214/12.01.2021 г.;
- особен залог по реда на ЗОЗ - ДМА и стоково-материални запаси.

Към 31.12.2021 г. и 31.12.2020 г. „Арсенал“ АД отчита блокирани парични средства на стойност 9 937 хил. лв. /11 737 хил. лв. към 31.12.2020 г./. Средствата са по издадени банкови гаранции за обезпечения на добро изпълнение по договори за износ.

Останалите дружества от групата нямат активи, дадени за обезпечение, записи на заповед и гаранции.

28.5. ИНТЕГРИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ

В „Арсенал“ АД е внедрена система за управление на качеството, сертифицирана за производство на металоурежещи машини от LRQA в съответствие с ISO9001 и за производство на оръжия и боеприпаси, сертифицирана от Министерство на отбраната на Р. България в съответствие с публикация на НАТО AQAP 2110.

Във всички дружества от групата е внедрена ERP система за планиране и управление на ресурсите - „Техноклас“.

28.6. ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ДОБРО КОРПОРАТИВНО УПРАВЛЕНИЕ

В дружествата от групата е приета организационна структура, определена е и е налице двупосочна връзка и контрол върху решенията между висшия мениджмънт и ръководителите на средно и ниско ниво.

Разпределени са правомощията на управленските и контролните функции на членовете на Съвета на директорите на „Арсенал-2000“ АД и „Арсенал“ АД.

Определен е редът за определяне и делегиране на правомощия и отговорностите на ръководителите на структурните звена.

Ежегодно и тримесечно се следи за изпълнението на приетите годишни стратегии и планове на дружествата от групата, включително краткосрочни планове по периоди за дейността на предприятията по предметите на дейност.

Налице са стратегии и политики за поемане (възлагане), наблюдение, контрол и управление на рисковете, на които е изложено или може да бъде изложено конкретното дружество от групата.

Създадена е организация и процедури по изпълнение, отчитане и докладване за установени факти, относно „доброто управление“ и влиянието на рисковете в микросредата, в която работят дружествата.

Гарантирани са интересите на акционерите и съдружниците:

- защита правата на акционерите и съдружниците;
- равнопоставено третиране на всички акционери и съдружници;
- насърчаване на сътрудничеството между акционери, съдружници, заинтересовани лица и мениджмънт.

28.7. ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА УСЛОВИЯТА НА ТРУД

Ръководствата на дружествата полагат всички усилия за подобряване на условията за труд и компетентност на персонала като са приели политики за подобряване на условията за труд и постоянна квалификация на персонала.

През 2017 г. „Арсенал“ АД има сключен договор по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ с 80% стойност на финансирането и 20% самоучастие на дружеството. Проектът е приключен през 2018 г., когато са верифицирани разходи за 405 хил. лв /в т.ч. 324 хил. лв финансиране и 81 хил. лв. - самоучастие/ и започва отчитането на признатите приходи по оперативната програма. През 2018г са отчетени 292 хил. лв приходи от финансираня по проекта. В следващи отчетни периоди ще бъдат признати приходи от финансиране за 32 хил. лв., съобразно отчитаните амортизации на закупените по проекта активи.

През 2021 г. са признати приходи по оперативната програма в размер на 6 хил. лв от амортизации на активи.

Във връзка с възникналата пандемия от Ковид 19 като финансиране от правителството по ПМС 151/03.07. 2020 г. - мярка 60/40 за запазване на работните места, „Арсенал“ АД е получил финансова компенсация в размер на 21 402 хил. лв за възнаграждения и 4 601 хил. лв. за осигуровки.

Ръководствата на дружествата от групата разглеждат всички социални въпроси с цел подобряване на условията на труд като спазват политиките, приети и следвани от предприятията отнасящи се до зачитането на правата на човека - за всяка професия и всеки отделен член на персонала. Съгласно „Харта на основните права“ официално обявена в Ница през декември 2000 г. от Европейския парламент, Съвета и Комисията.

Във връзка със спецификата на дейността и присъщите рискове, на които е изложен персонала от дружествата от групата се извършва застраховка на лицата в общ размер 365 хил. лв.

28.8. ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА СРЕДА

Ръководството на дъщерното дружество „Арсенал“ АД е възприело дългосрочна програма за модернизация на производствените мощности с цел намаляване на вредните емисии върху природата с ключови и по-ефективни технологии ползвани в производството. Ръководството продължава да следи за адекватни програми за финансиране на целите си във връзка с екологията.

28.9. ВЪЗНАГРАЖДЕНИЕ НА ОДИТОРА

Възнаграждението на одитора за консолидирания отчет е в размер на 9 хил. лв. без ДДС.

29. ЗАСТРАХОВАНО ИМУЩЕСТВО

Групата има сключени застраховки на дълготрайните активи със стандартно застрахователно покритие и пълно каско на МПС.

30. СЪБИТИЯ СЛЕД ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД

Не са настъпили събития след отчетния период по отношение на обектите, представени във финансовия отчет, които да изискват корекции или отделно оповестяване към 31 декември 2021 г., освен оповестените в приложението на отчета.

В периода от 31 декември 2021 г. до датата, на която финансовият отчет е утвърден за издаване от Съвета на директорите не са възникнали сделки или събития от съществено значение и (или) с необичайно естество, които биха оказали значително влияние върху резултата за следващата финансова година.

Във връзка с установената пандемия COVID-19 (Коронавирус) възникнала в началото на 2020 г. за компанията-майка „Арсенал-2000“ АД и дъщерните дружества „Балкански ловец“ ЕООД; „Балканрот Трейдинг“ ЕООД; „Арсенал Трейдинг“ ЕООД и „Медицински център Арсенал“ ЕООД не са налице условия и събития, които да повлияят върху настоящите резултати и данните в годишните им финансови отчети за 2021 г. Очакванията за тези дружества са, че резултатите им и през 2022 г. няма да се повлияят от продължаването на пандемията COVID-19 (Коронавирус) като единствено могат да доведат до забавяне на потвърждаването на сделките във времето, за което ръководствата ще предприемат мерки. Ръководствата считат това за некоригиращо събитие след датата на отчетния период.

Предвид факта, че пандемията COVID-19 (Коронавирус) оказва значително негативно влияние върху сектора „Производство на въоръжение и боеприпаси“, дъщерното дружество „Арсенал“ АД отчита намаление на реализираните приходи по договори с клиенти за 2020 г. с 50 062 хил.лв. спрямо 2019 г. поради намалелото търсене в световен мащаб на продуктите в резултат на пандемията и наложените ограничения от правителствата за свободно движение. През 2021 г. настъпва постепенно възстановяване на производствата и пазарите, като реализираните приходи по договори с клиенти са с 56 812 хил. лв. повече от 2020 г. Ръководството на дружеството се е възползвало от финансовата помощ от правителството на Р. България във връзка с пандемия COVID-19. Получени са суми по постановление 151/03.07.2020 г. по мярка 60/40 за запазване на работните места в размер на 26 002 хил. лв. (13 419 хил. лв. - за 2020 г.) и за покриване на разходи за възнаграждения и осигуровки на заетите работници и служители в дружеството. Сумите са представени в Отчет за паричния поток в раздел „Парични потоци от оперативна дейност“ /Възстановени данъци и помощи/. Ръководството полага усилия за разработване на стратегия за поддържане на продажбите на продукция в обичайните обеми.

Всички дружества от групата са предприели всички мерки за спазване на здравните изисквания на правителството.

Към датата на приемане на настоящия консолидиран финансов отчет, е възникнал военен конфликт между Украйна и Русия и възможността от възникване на санкции към Русия, както и нарушаване на някои доставки, свързани с ЕС, са оценени като некоригиращо събитие, което за целите на годишния консолидиран финансов отчет за 2021 г.:

- Не води до преизчисляване на приблизителни счетоводни оценки и справедливи стойности: не се налага преразглеждане на допускания и параметри в модели за обезценка и оценка по справедлива стойност, тестове за възстановимост на вземания, кредити, дълготрайни активи, материални запаси, отсрочени данъчни активи и други подобни.

- Не води до промяна в класификация (напр. текущи/нетекущи, държани за продажба/търгуване) на активи и пасиви: всякакви съпътстващи промени в намеренията на

ръководството на предприятията и договореностите след 31.12.2021 г. не водят до преразглеждане на класификациите на активи и пасиви към 31.12.2021 г.

Към настоящия момент бъдещите ефекти не могат да бъдат оценени.

Настоящият консолидиран финансов отчет на „Арсенал – 2000“ АД е приет от Съвета на директорите на дружеството на 15.04.2022 година и е подписан от:

„Арсенал - 2000“ АД:

Съставил:

Димитър Тодоров Граматиков

Изп. директор:

Христо Николаев Ибушев

